

# יד מהרש"א

מסכת פסחים

פרק אלו דברים

סה: עד עג:

ט' כסלו תשע"ד

## מפתח

דף סה:	4
רש"י ד"ה הזאה תוכיח.....	4
דף סו:	5
רש"י ד"ה במועדו ויעשו.....	5
תד"ה מה מועדו.....	6
תד"ה תוחב לו.....	8
בא"ד משמע משמעתין.....	9
תד"ה מה לתמיד שכן תדיר.....	10
דף סו:	12
תד"ה הנח להו.....	12
תד"ה אלא אמר ריש לקיש.....	13
דף סז:	14
תד"ה הכתוב נתקו לעשה.....	14
רש"י ד"ה אינו צריך.....	16
דף סז:	17
תד"ה כי האי גוונא זב נמי וכו'.....	17
תד"ה שכן עושה משכב ומושב ובא"ד ולא פירכא היא.....	19
תד"ה ואיתקש בעל קרי.....	21
דף סח:	22
גמרא ומדסיפא למחנותם.....	22
דף סח:	23
תד"ה מפריך.....	23
תד"ה ומה שחיטה ותד"ה אם דחו בדף סט.....	24
תוספות ד"ה מה ראי'.....	29
דף סט:	30
רש"י ד"ה בשחיטה השבתני.....	30
תד"ה אם דחו ובא"ד שאין חילוק.....	31
תד"ה הזאה דתרומה.....	32
דף סט:	35
רש"י ד"ה וכל שביחיד וד"ה אמר לי'.....	35
תד"ה אכילת פסחים.....	37
תד"ה אבל מילה.....	39
דף ע:	41
תד"ה לאו חובה.....	41
תד"ה והא מדקתני.....	42
דף ע:	44
תד"ה מאי טעמא וכל א"ד שבו ותד"ה הא ודאי.....	44
דף עא:	49
תד"ה לאו משום.....	49
דף עב:	54
דף עא: ודף עב.....	54
רש"י ד"ה הפסח ששחטו וד"ה ר' אליעזר ומה לי.....	54
דף עב:	61
תד"ה שקדם ומל.....	61
דף עב:	62

תד"ה באשתו נמי.....	62
דף עג.....	63
גמרא שחטו שלא לאוכליו פשיטא .....	63
תד"ה לדברי האומר .....	65
תד"ה שחטו ונמצא .....	66
תוספות ד"ה אשם וכל א"ד שבו.....	67
דף עג:.....	68
רש"י ד"ה מידי הוא טעמא .....	68
ד"ה אלא אמר רב פפא.....	69

## דף סה:

### רש"י ד"ה הזאה תוכיח

בפירש"י בד"ה הזאה תוכיח כו' דהכי שמע ליה ר' עקיבא כו' עכ"ל כצ"ל מפ"ה הרע"ב ור"ל דלכך פסיקא ליה לרע"ק בהזאה טפי משום דהכי שמע ר' עקיבא מר"א רבו ור"א גמריה אתעקר ליה כדמסיק לקמן וק"ל:

(1) משנה

(א) ר' אליעזר

(i) הרכתו והבאתו וכו' דקרבת פסח מחוץ לתחום שרי בע"פ שחל בשבת

(ii) משום דשבותין הן דאסורי בשבת דיקא מדרבנן ומותרין כשהן מכשירין לקרבן פסח

(ב) ר' עקיבא

(i) קשיא

(1) הזאה לטמא מת אסור בערב פסח שחל בשבת הגם דאינה אלא שבות וטמא מת לא מייתי קרבן פסח בלי הזאה

(2) רש"י לפי גרסת דפוסים שלנו

(א) דהכי שמעינן ל"ר' עקיבא דהזאה לטמא מת אסור בערב פסח שחל בשבת

(3) מהרש"א

(א) גירסת רע"ב "דהכי שמע ל"י" עדיף

(ב) דמשמעו כדאיתא בדף סט. דר' עקיבא מקשה דר' אליעזר עצמו השמיע לר' עקיבא דהזאה לטמא מת אסור בערב פסח שחל בשבת

## דף 10.

### רש"י ד"ה במועדו ויעשו

[דף 10 עמוד א] בד"ה במועדו ויעשו כו' והזאה נמי לא מגופיה דפסח היא ולא כתיב בה מועד עכ"ל כן הוא בפ"ה הרע"ב ר"ל דודאי הזאה נמי א"א לעשותה מע"ש אפ"ה לא דחי שבת משום דמכשירי מצות פסח היא ולא מגופיה דפסח ולא כתיב מועד אלא בגופי' דפסח לר"ע וק"ל:

(1) עיין בדיבור דלעיל

(2) משנה כמבואר במהרש"א

(א) ר' אליעזר

(i) לגבי קרבן פסח כתיב "במועדו" ללמד דאיצטריך שיהא שחיטתו ומכשירי שחיטתו בזמן הקבוע להן בי"ד ניסן ואפילו בשבת

(ב) ר' עקיבא כמבואר ברש"י

(i) הזאה תוכיח אשר זמנו קבוע לטמא מת ביום שביעי לטומאתו ואף על פי כן אסור בערב פסח שחל בשבת

(ii) הרי דמועדו דיקא אגופי' דקרבן פסח אתא ולא על מכשירי קרבן פסח כגון הרכבתו וכו'

## תד"ה מה מועדו

תוס' בד"ה מה מועדו כו' ואי מג"ש ילפינן מה צריך לצריכותא הא איצטריך כו' עכ"ל  
ק"ק ומאי קושיא דאימא דה"ק דלהכי איצטריך ליה לתנא לג"ש דמועדו ולא סגי ליה  
בלאו ג"ש למילף פסח מתמיד לענין שבת ותמיד מפסח לענין טומאה משום דאיכא בכל  
חדא מינייהו חומרא דליתא באידך ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) כדי למיפק הלכה מן דין א' לדין ב' בגזרה שוה איצטריך אשר בתרוייהו כתיב אותו מלה – ואין  
להפריך לגזרה שוה מחמת דדין א' חמור או קיל ביחס לדין ב'

(ב) כדי למיפק הלכה במה הצד מן דין א' לדין ב' לא איצטריך דבתרוייהו כתיב אותו מלה – ברם  
מפריכין לבמה הצד אלו דין א' חמור או קיל ביחס לדין ב'

(2) הקדמה ב'

(א) כתיב "במועדו" בין בקרבן תמיד בין בקרבן פסח

(3) גמרא

(א) ראשית נפקא לן מלימוד מיוחד לתמיד ומלימוד מיוחד לפסח – ולא מן "במועדו" – אשר תמיד דוחה  
את השבת ופסח דוחה את הטומאה

(ב) ולאחר כך

(i) כיון דכתיב במועדו בין בתמיד בין בפסח

(ii) מפיין בגזרה שוה מן תמיד לפסח אשר פסח דוחה את השבת ומפיין בגזרה שוה מן פסח  
לתמיד אשר תמיד דוחה את הטומאה

(4) תוספות

(א) שים לב דבסוגיא דידן סומכין על במועדו דיקא לבסיס לגזירה שוה ולא מדדייקין מן משמעות של  
במועדו אשר זמנו קבוע לו

(ב) ברייתא דף עז. שואלת ב' שאלות ומשיבה

(5) תוספות

(א) פרטי שאלה א' ותשובה לשאלה א' אינן מעניננו ברם משמע מנהון דברייתא סבירא לה דמדייקין  
"אפילו בשבת" ו"אפילו בטומאה" בין בתמיד בין בפסח מן משמעות של "במועדו"

(6) שאלה ב' ותשובה לשאלה ב'

(א) שאלה

(i) אמאי איצטריך במועדו חדא לתמיד ועוד במועדו לפסח

(ב) תשובה

(i) צריכי

(1) אלו לא כתב במועדו אלא בתמיד הוה מפריכין דדיקא תמיד דוחה שבת וטומאה משום  
דחמור שכן תדיר וכליל

(2) ואלו לא כתיב במועדו אלא בפסח הוה מפריכין דדיקא פסח דוחה שבת וטומאה משום  
דחמור שכן בכרת

(7) תוספות

(א) קשיא

(i) לא יתכן דברייתא קא סמכא על במועדו - במועדו לבסיסי גזרה שוה דאלו כן מובן בפשיטות דאיצטריך תרוייהו אף בלי צריכותא

(ii) ולכן מוכרח עוד הפעם דברייתא על משמעות דבמועדו קא סמכי ושואלת ומשיבה ככה  
(1) שאלה

(א) אמאי איצטריך במועדו בין לתמיד בין לפסח

(ב) הרי חדא במועדו סגי **במשמעות שלה** למילף או לתמיד או לפסח דדוחה טומאה ושבת ולאח"כ מצינן לאפוקי דחיות אלו לאידך במה הצד

(2) תשובה

(א) צריכי

(i) אלו לא כתב במועדו אלא בתמיד הוה מפריכין דדיקא תמיד דוחה שבת וטומאה משום דחמור שכן תדיר וכליל

(ii) ואלו לא כתיב במועדו אלא בפסח הוה מפריכין דדיקא פסח דוחה שבת וטומאה משום דחמור שכן בכרת

(8) מהרש"א

(א) ראי' דמייתי תוספות מן שאלה א' ותשובה לשאלה א' עולה שפיר ברם לראי' שלהן מן שאלה ב' ותשובה לשאלה ב' יכולנו להפריך ככה

(ב) קשיא

(i) יכול להיות אשר שאלה ב' כוונתה ככה

(1) לאחר דלמדנו **מלימוד מיוחד** דתמיד דוחה את השבת **ומלמוד מיוחד אחר** אשר פסח דוחה את הטומאה

(2) למה איצטריך תרי במועדו לגזרה שוה למילף דין שבת לפסח ודין טומאה לתמיד הרי מצינו למיסמך על במה הצד בלי שום במועדו

(ii) ומשיבין דליכא למיסמך על במה הצד מחמת צריכותא דלעיל

## תד"ה תוחב לו

בד"ה תוחב לו כו' והא בעי כלי שרת כו' וי"ל שהקדישום כו' עכ"ל ר"ל שהקדישום מע"ש דאל"כ תקשי ליה והתנן אין מקדישין כו' כדפריך לקמן וק"ל:

## **בא"ד משמע משמעתין**

בא"ד משמע בשמעתין דיש איסור ר"ה בירושלים כו' עכ"ל בס"פ דתמיד נשחט דתנן חשיכה יצאו וצלו כו' נמי מוכח דיש איסור הוצאה בירושלים ואפשר לאוקמה מדין כרמלית אבל הכא משמע להו דמדין ר"ה נגעי בה מדפריך לקמן והלא מחמר דלא שייך איסור מחמר אלא באיסור ר"ה כדמוכח פרק המוציא תפילין ודו"ק:

## תד"ה מה לתמיד שכן תדיר

בד"ה מה לתמיד כו' ונילף מבינייהו דתמיד ומילה או משתי הלחם גרידא כו' עכ"ל מלת גרידא טעות הוא דבהדיא אמרי' לקמן בפ' כיצד צולין דמעומר ושתי הלחם ליכא למילף מידי דאלימי משום דבאין להתיר אלא דר"ל או משתי הלחם ומחד מהנך וק"ק לי אמאי לא תיקשי להו דממוספי סוכות ופסח שהן היתרים ממאתי' דדחו שבת כפרש"י והיינו משום דכתיב בפסח כאלה תעשו שבעת ימים וא"א שבעת ימים בלא שבת וכן דסוכות ולקמן בפ' כיצד צולין יליף שעירי רגלים מבמועדיכם ומנייהו גרידא איכא למילף שפיר פסח דאינו תדיר וכליל שהיו בהן חטאות הנאכלות ולקמן בפ' כיצד צולין יתיישב דליכא למילף ממוספי רגלים משום דבאין לכפר ודו"ק:

(1) גמרא

(א) ק"ו

(i) מה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את השבת

(ii) פסח שענוש כרת אינו דין שדוחה את השבת

(ב) איכא למיפרך

(i) מה לתמיד שכן תדיר וכליל

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) "ונילף מבינייהו דתמיד ומילה או משתי הלחם גרידא"

(3) מהרש"א חלק א'

(i) לכאורה בתחלה

(1) מקשי תוספות שאין להפריך לקל וחומר מן תמיד לפסח בזה דתמיד חמור משום דתדיר וכליל

(2) דמצינו ליישב דמילה תוכיח דדוחה את השבת אע"ג דלית ב' תדיר וכליל

(ii) ולאחר כך

(1) מקשי עוד דנילף בקל וחומר מן שתי הלחם גרידא ככה

(א) כיון דשתי הלחם דוחה את השבת הגם דאינו תדיר וכליל ואינו ענוש כרת

(ב) כל שכן אשר פסח דענוש כרת דוחה את השבת

(ב) קשיא

(i) איכא למפרך דב' הלחם שאני דבאין להתיר החדש כדאיתא בדף עז.

(ג) תירוץ – גרסינו בתוספות "או מן שתי הלחם ומחד מהנך" ולא גרסינו "גרידא"

(i) וכווננו תוספות למימר

(1) דליכא למימר דשאני תמיד דתדיר וכליל דהרי שתי הלחם דוחה את השבת הגם דאינו תדיר וכליל

(2) וליכא למימר דשאני שתי הלחם דבא להתיר חדש דהרי מילה או תמיד דוחה את השבת הגם דהם לא באין להתיר את החדש

4) מהרש"א חלק ב'

(א) הקדמה

- (i) מוספי פסח ומוספי סוכות דוחין את השבת מחמת דכתיב בהג "כאלה תעשו שבעת ימים" וא"א לשבעת ימים בלא שבת ופסוק כעין זה לגבי פסח ועוד משום דכתיב "במועדיכם"
- (ii) וזהו משמעו דהלל בגמרא דידן אשר יותר ממאתים "פסחין" יש לנו שדוחין את השבת

(ב) קשיא

- (i) בהני מוספין נכללין שעירי חטאת דנאכלין ואינן כליל ואינן תדיר
- (ii) ונילף מהני שעירי חטאת בקל וחומר אשר פסח דבכרת דוחה את השבת

(ג) תירוץ

- (i) מוספין שאני שכן באין לכפר

## דף 10:

### תד"ה הנח להו

[דף 10 עמוד ב] בד"ה הנח להו כו' וא"ת והא במתני' אסר שבות כו' כיון דאפשר כו' עכ"ל ולא ניחא להו כפרש"י הכא דאפי' שבות דידיה לא כו' דכל כלאחר יד לא שכיחא עכ"ל משום דכלאחר יד לא משוי לי' אלא כשאר שבות דאי לא כלאחר יד הוא מחמר גמור ודו"ק:

(1) משנה

(א) ר' עקיבא

(i) שבות שאפשר לעשותו מערב שבת אינו דוחה את השבת בערב פסח שחל בשבת אפילו במקום מצוה כגון הרכבת קרבן פסח וכו'

(2) גמרא

(א) בע"פ בשבת מי שפסחו טלה תוחב לו סכיניו בצמרו וכו'

(ב) קשיא לר' עקיבא

(i) הרי אותו שפסחו טלה מחמר הוא דאסור דאורייתא ודוחה את השבת הגם דאפשר לעשותו מערב שבת

(ג) תירוך

(i) היו מחמרין כלאחר יד דאינו אסור דאורייתא

(ד) קשיא

(i) כלאחר יד מיהת איסור דרבנן אית ב' ומותר אף על גב דאפשר לעשותו מערב שבת

(ה) תירוך כמבואר ברש"י

(i) מחמר כלאחר יד מותר אפילו מדרבנן דלא שכיח ולכן לא איכפת לן הא דאפשר לעשותו מערב שבת

(3) תוספות

(א) מתרצין קושיא דרש"י באופן אחר שאינו מעניננו

(4) מהרש"א

(א) היינו טעמא דלא ניחא להו שיטת רש"י

(i) דכבר סמכו בגמרא על "כלאחר יד" דלא ליהוי איסור דאורייתא אלא שבות דרבנן

(ii) ולכן אין למיסמך עוד על "כלאחר יד" להתיר לאותו שבות

## תד"ה אלא אמר ריש לקיש

בד"ה אלא אמר ר"ל כו' הניחא לר"י אלא לר"ש דאמר לקמן כו' עכ"ל ק"ק דהא לר"י נמי דמסיק לק' לר"י כדר"א דאצטריכו כולהו למדרש דבשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין טמאים כו' הך מלתא דר"ל מגליה ויש ליישב ודו"ק:

- 1) קרא דמחנות  
(א) צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש  
(2) ברייתא בדף סז.  
(א) ר' יהודה  
(i) ילפינן מן לימוד מסוים שאין מעניננו אשר "תן לכל אחד מהן מחנה בפני עצמו"  
(ii) פרטי דין תן לכל אחד מהן מחנה בפני עצמו אינן מעניננו עכשיו  
(ב) ר' שמעון  
(i) ילפינן תן לכל אחד מהן מחנה בפני עצמו מן קרא דמחנות  
(3) גמרא בדף סז.  
(א) קשיא לר' יהודה  
(i) הרי צודק ר' שמעון ואמאי לא מפיך ר' יהודה דין של תן להן וכו' מקרא דמחנות  
(ב) תירוץ  
(i) ס"ל דאיצטריך קרא דמחנות ללמד דין דר' אליעזר אשר פרטי דין זה אינן מעניננו  
(4) גמרא דידן  
(א) ריש לקיש אית לי' דילפינן מקרא דמחנות אשר פסח דוחה את הטומאה  
(5) תוספות  
(א) קשיא  
(i) לר' שמעון דיליף מקרא דמחנות אשר תן לכל אחד מהן מחנה בפני עצמו מנא לי' דפסח דוחה את הטומאה  
(6) מהרש"א  
(א) אף לר' יהודה מצינן להקשות מנא לי' דפסח דוחה את הטומאה דהרי לר' יהודה איצטריך קרא דמחנות ללמד דין דר' אליעזר

## דף סז.

### תד"ה הכתוב נתקו לעשה

בא"ד ובמחנה שכינה חייב כרת דלא גרע ממחוסר כו' עכ"ל ומתוך שמעתין ליכא לאוכחי למאי דבעי למילף מצורע מזב ובעל קרי ולא פרכינן דמה לזב ובעל קרי שהוא בכרת דלפום מאי דבעי למילף מצורע מינייהו היינו אי לא הוה כתיב מצורע בהדייהו לא הוה מוקמינן בדד ישב לניתוק עשה אלא ליתן לו מחנה ג' וכר"י ודו"ק:

(1) פסוקים

(א) פסוק א' – קרא דמחנות

(i) צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

(ב) פסוק ב'

(i) "כל ימי אשר הנגע בו [במצורע]... בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"

(2) ברייתא בדף סז. לר' שמעון

(א) מדייקין דינים הללו מן פסוק א'

(i) מוכרחא אשר צרוע וזב משתלחין לכל הפחות אף מן מחנה לוי'

(1) דאלו אינו משתלח אלא ממחנה שכינה לא ליכתוב אלא טמא מת דטומאתו קיל לגבי צרוע וזב ואנא ידענא דצרוע וזב נמי משתלחין מאותו מחנה

(ii) ומוכרח דמצורע משתלח אף מן מחנה ישראל

(1) דאלו אינו משתלח אלא מב' מחנות לא ליכתוב אלא זב דטומאתו קיל לגבי מצורע ואנא ידענא דצרוע נמי משתלח מב' מחנות

(iii) ונמצא אשר לא איצטריך פסוק ב' ללמד דמצורע משתלח מן ג' מחנות ולכן מוקמינן לוי' לנתק לאו דמצורע לעשה

(3) גמרא דף סז.

(א) קשיא

(i) הרי בקושטא זב מטמא במשכב ומושב והריהו חמור לגבי מצורע

(ii) ונמצא

(1) אשר איצטריך למכתב מצורע בפסוק א' ללמד דאף הוא משתלח מן מחנה לוי'

(2) ואיצטריך למיכתב פסוק ב' ללמד דמשתלח אף ממחנה ישראל

(3) ולכן לא מצינן להשתמש בפסוק ב' לנתק לאו דמצורע לעשה

(ב) תירוץ

(i) בתיבות "וכל זב" נכלל נמי בעל קרי שאינו מטמא במשכב ומושב

(ii) ולכן צודק ר' שמעון דכיון שבפסוק א' חשיב כאלו כתיב ב' אשר אף בעל קרי משתלח מן מחנה לוי' הוה ידענא אשר מצורע מכל שכן דמשתלח מן מחנה לוי'

(4) תוספות

(א) מביאין ראי' שאינו מעניננו אשר מצורע שנכנס למחנה שכינה הרי הוא בכרת משום דלאו שלו לא ניתק לעשה להכנסה זו ולא שאני דיני' מן זב ובעל קרי שנכנסו למחנה שכינה דבכרת הן

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בלאו ההיא ראי' נמי מוכרח דמצורע שנכנס למחנה שכינה הרי הוא בכרת דומיא לזב ובעל קרי

(ii) דאל"ה

(1) נמצא דמצורע קיל בין לגבי זב בין לגבי בעל קרי דהרי הן בכרת כשנכנסו במחנה שכינה כיון דלאו שלהן לא ניתק לעשה

(2) ואלו לא הוה כתיב מצורע בפסוק א' לא היינו יכולין למילף בקל וחומר אשר מצורע משתלח מן ב' מחנות

(ב) תירוץ

(i) כל עוד דלא למדנו בקל וחומר מן זב ובעל קרי אשר מצורע משתלח מן מחנה לוי' לית למילף ניתק לעשה למצורע ובפשטות הרי הוא בכרת כשנכנס למחנה שכינה

(ii) דהרי פסוק א' אכתי איצטריך למיכתב מצורע למילף דמצורע משתלח מן ב' מחנות ולכן פסוק ב' אכתי איצטריך למילף דמשתלח נמי מן מחנה ישראל

## רש"י ד"ה אינו צריך

בפרשי בד"ה א"צ כו' דע"כ כולן חמורין זה מזה בטומאותיהן דאי כולהו כו' עכ"ל ר"ל  
חמורין בטומאותיהן כדמסיק דזב חמור משרץ מצורע חמור מבעל קרי ואי כולהו שוו  
לענין מחנות כו' ומהרש"ל הגיה דאי במקום ואי ואין צורך דדברי רש"י מובן כפשטיה  
כמ"ש וק"ל:

## דף סז:

### תד"ה כי האי גוונא זב נמי וכו'

[דף סז עמוד ב] תוס' בד"ה כה"ג זב נמי כו' ונראה לתרץ דאיכא למימר טמא מת יוכיח כו' עכ"ל ק"ק לפ"ז אמאי איצטריך ליה למימר לקמן ואתקש בעל קרי לזב לענין דצריך ביה נמי כחתימת פי האמה הא א"נ דלא אתקש איכא למימר דזב יוכיח ויש ליישב דניחא ליה למימר הכי דקושטא הכי הוא וניחא לן למילף חדא מחדא ולא חדא מתרתי ועוי"ל דידע התלמוד שום פירכא כל דהו דפרכינן לה בחד מתרתי וק"ל:

(1) גמרא

(א) חלק א'

(i) קל וחומר מן טמא מת וטמא שרץ לזב

(1) מאחר דטמא מת וטמא שרץ משתלחין ממחנה שכינה

(2) כ"ש דזב משתלח ממחנה שכינה דחומר מטעם שאינו מעניינו

(ii) קל וחומר מן בעל קרי למצורע

(1) מאחר דבעל קרי משתלח מן ב' מחנות

(2) כ"ש דמצורע משתלח מן ב' מחנות דחומר מחמת שישנו בפריעה ופרימה

(ב) חלק ב'

(i) קשיא לקל וחומר מן בעל קרי למצורע

(1) בעל קרי חומר דשיעור טומאה שלו חומר ושיעור טומאה דמצורע קיל

(ii) תירוץ

(1) בקושטא שיעור טומאה דבעל קרי קיל דאיתקש לזב דשיעור טומאה שלו קיל

(2) תוספות

(א) קשיא לקל וחומר מן טמא שרץ לזב

(i) טמא שרץ חומר דשיעור טומאה שלו חומר ושיעור טומאה דזב קיל

(ב) תירוץ

(i) טמא מת מוכיח אשר שילוח מן מחנה שכינה לאו בחומר שיעור טומאה תליא

(ii) דהרי שיעור טומאה דטמא מת קיל ומכל מקום משתלח מן מחנה שכינה

(ג) קשיא

(i) אם כן כשהקשו בגמרא אשר בעל קרי חומר דשיעור טומאה שלו חומר ושיעור טומאה דמצורע קיל

(ii) אמאי לא תרצו אשר

(1) טמא מת מוכיח אשר שילוח מן מחנה שכינה לאו בחומר שיעור טומאה תליא

(2) דהרי שיעור טומאה דטמא מת קיל ומכל מקום משתלח מן מחנה שכינה

(ד) תירוץ

- (i) טמא מת אינו משתלח אלא ממחנה א'  
(ii) ויכול להיות דשילוח מב' מחנות אכן תלוי בחומר שיעור טומאה
- (3) מהרש"א  
(א) קשיא
- (i) במקום לתרץ קושיתיהו לקל וחומר מן בעל קרי למצורע באמרם אשר בעל קרי איתקש לזב  
(ii) הוה לה לגמרא לתרץ בפשיטות
- (1) אשר אף אלו שיעור טומאה דבעל קרי חמור  
(2) מכל מקום זב דשיעור טומאה שלו קיל מוכיח דשילוח אפילו מן ב' מחנות לא תלוי בחומר שיעור טומאה
- (ב) תירוצ' א'  
(i) תירצו על סמך דאיתקש קרי לזב מחמת דאכן דינא הוא דבעל קרי שיעור טומאה שלו קיל דומיא לשיעור טומאה דזב  
(ג) תירוצ' ב'  
(i) בדרך כלל עדיף לן למילף דינא בלימוד א' ולא למיסמך על ב' לימודים  
(ii) והכא נמי עדיף לן למילף דינא מן בעל קרי לחודי' מלמיסמך בין על בעל קרי (דקיל לגבי מצורע מחמת דבעל קרי אינו בפריעה ופרימה) בין על זב (להוכיח אשר חומר שיעור טומאה דבעל קרי אינו מן הענין)
- (ד) תירוצ' ג'  
(i) יכול להיות דאלו הוי מתרצי אשר זב יוכיח היו מפריכין ללימוד בשום פירכא

## תד"ה שכן עושה משכב ומושב ובא"ד ולא פירכא היא

בד"ה שכן עושה כו' אלמא אינו משולח אפילו חוץ למחנה לוייה כו' דתניא בת"כ ואם שכב ישכב איש אותה פרט למצורעת ואי כו' כצ"ל:

בא"ד ולא פירכא היא דא"כ למחנות נמי נימא דאתקש כו' עכ"ל לפום ריהטא דכל זה מדברי התוס' ור"ל דקושיית הר"ם לאו פירכא היא דא"כ למחנות כו' ואין זה מובן דהוספת מיא הוספת קמחא דזו היא קושיית הר"ם לאקושי לענין משכב ומושב וכן לענין מחנות אי לא כתיב מצורע וע"כ הנראה דכל זה מדברי הר"ם ונפל טעות בדבריו דא"כ במקום דא"נ וכצ"ל ולא פירכא היא ואי נמי למחנות נמי כו' והוא סיומ קושיית הר"ם כיון דאיכא לאקושי מצורע לזב לענין משכב ומושב א"כ פרכת התלמוד שכן עושה משכב ומושב לאו פירכא היא וא"נ דאיכא שום מיעוט דלא לאקושי לענין משכב ומושב מ"מ לענין מחנות נימא דאתקש אי לאו יתורא דקרא וא"כ מאי פריך הכא דהא איצטריך קרא לענין מחנות לאפוקי מהיקשא דאין היקש למחצה והדברים ברורים למבין ודו"ק:

(1) פסוק

(א) צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש

(2) ברייתא בדף סז. אליבא דר' שמעון

(א) מדייקין מן פסוק דלעיל אשר מצורע משתלח מן ג' מחנות

(i) מוכרח דזב ומצורע משתלחין לכל הפחות אף מן מחנה לוי' דאלו אינן משתלחין אלא ממחנה שכינה לא ליכתוב אלא טמא מת דטומאתו קיל לגבי זב ומצורע ואנא ידענא דזב ומצורע נמי משתלחין מאותו מחנה

(ii) ומוכרח דמצורע משתלח אף מן מחנה ישראל דאלו אינו משתלח אלא מב' מחנות לא ליכתוב אלא זב דטומאתו קיל לגבי מצורע ואנא ידענא דצרוע נמי משתלח מב' מחנות

(3) גמרא

(א) פירכא לקל וחומר מן זב למצורע

(i) אי לאו דכתיב מצורע הוה אמינא

(1) דהיינו טעמא דזב משתלח מן ב' מחנות דחומר מחמת דמטמא במשכב ומושב

(2) אבל מצורע דקיל דלא מטמא במשכב ומושב לא משתלח מן ב' מחנות

(4) תוספות

(א) קושיית ר"מ מפוטייש"א לקושיא דגמרא

(i) הרי איתקש מצורע לזב לענין אחר במסכת נדה

(ii) וכיון דאין היקש למחצה נימא דאיתקש נמי לגבי טומאת משכב ומושב ולכן אף מצורע מטמא במשכב ומושב

(iii) ונמצא דקל וחומר דר' שמעון עומד בתוקפו

(5) המשך של תוספות

(א) "ולאו פירכא היא [דאם כן] למחנותם [כלומר להא דמשתלחים לכל הפחות מן ב' מחנות] נמי נימא דאיתקש ואם כן מאי פריך הכא

6 מהרש"א

(א) לכאורה שיעור דבריהם היינו

(i) ראשית

(1) דקושיית מהר"ם לאו פירכא היא

(א) דאלו בעניין דידן הוה אמרינן אין היקש למחצה ודלכן אף מצורע מטמא במשכב ומושב

(ב) אין הכי נמי דבזה היתה קושיא דגמרא לקל וחומר דר' שמעון מיושבת

(ii) אבל

(1) מכל מקום תיקשי לר' שמעון הא דאיצטריך לי' למיסמך על קל וחומר כל עיקר ולא דריש

בפשיטות דכיון דאין היקש למחצה אף בלא קל וחומר היינו אומרים דמצורע דיני' כזב

דמשתלח מן ב' מחנות

(ב) קשיא לתוספות

(i) אמאי אסקי תוספות אשר קושיית מהר"ם מופרכת

(ii) נימא דאכן קושייתו כפולה ככה

(1) בקושיא א' דילי' מפריך קושיא דגמרא לקל וחומר דעליו סמך ר' שמעון

(2) בקושיא ב' דילי' מקשה להא דאיצטריך ר' שמעון למיסמך על קל וחומר כל עיקר

(ג) תירוצ

(i) אכן צריכין להגיה "דאי נמי" במקום "דאם כן" ולבאר דברי תוספות ככה

(ii) ראשית מביאין קושיית מהר"ם

(1) היאך מקשין דזב חמור דמטמא במשכב ומושב

(2) הרי אין היקש למחצה וגם מצורע מטמא במשכב ומושב

(iii) ומוסיפין דמהר"ם גופי' אית לי' ד"לאו פירכא הוא"

(1) כלומר דמהר"ם גופי' מסיים קושייתו ואומר ולכן קושיית הגמרא לקל וחומר דר' שמעון

אינה פירכא

(2) ואי נמי (לפי גרסת מהרש"א)

(א) כלומר ואפילו אם יש לך שום מיעוט דלא לאקשינהו לגבי טומאה במשכב ומושב

(ב) אכתי תיקשי לגמרא דמיהת מצד אין היקש למחצה מובן דמשתלח מן ב' מחנות ולא

איצטריך קל וחומר כל עיקר

## **תד"ה ואיתקש בעל קרי**

**בד"ה ואיתקש בעל קרי כו' דבעל קרי נמי טמא מטעם ראייה כו' עכ"ל דאתקש בעל קרי לזב ע"כ מטעם ראייה הוא דומיא דזב דמטעם ראייה הוא מדסותר בזיבה כדמוכח התם ואף על גב דמטעם ראייה הוא סבר רבי נתן דבעי כשיעור חתימת פי האמה מדכתיב או החתים בשרו ודמדקדק התם מדקאמר אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה דנוגע הוי כבר כתבו התוס' שם מדלא קאמר כשיעור חתימה ע"כ ה"ק צריך שיגע בחתימת פי האמה ועוד מדלא קאמר התם דאתקש לזב ש"מ דלא לשיעור נקטי' אלא משום נגיעה ומה שיש לדקדק עוד בזה ע"ש בתוס' ובחידושינו שם:**

## דף סח.

### גמרא ומדסיפא למחנותם

[דף סח עמוד א] גמרא ומדסיפא למחנותם הוי רישא נמי למחנותם כו' והא דלא תני להו בחזא בבא בעל קרי ובוועל נדה כטמא מת או כמגע שרץ למחנותם דאע"ג דלא איצטריך ליה למתני לטומאתם מ"מ תני להו למחנותם כפי טומאתם בתרתי בבי וק"ל:

(1) ברייתא

(א) רישא

(i) בעל קרי כמגע שרץ

(ב) סיפא

(i) בוועל נדה כטמא מת

(2) גמרא

(א) ליכא למימר אשר ברייתא אשמועינן אשר טומאת בעל קרי וטומאת מגע שרץ תרוייהו טומאת ערב הן דמקראי כבר ידענא דין זה

(ב) וכן ליכא למימר אשר ברייתא אשמועינן אשר טומאת בוועל נדה ומגע שרץ תרוייהו טומאת ז' הן דמקראי כבר ידענא אף דין זה

(ג) אלא מוכרח דאשמועינן דכולהו אינן משתלחין אלא ממחנה אחת

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) א"כ לימרינהו כולהו בהדי הדדי: למחנותם דומים בעל קרי ובוועל נדה וטמא מת ונוגע בשרץ

(ב) תירוצ

(i) אע"ג דלא איצטריך למתני להו לטומאתן כיון דכתיבי בקרא בהדיא

(ii) מ"מ השתא דתנא להו מחמת מחנותם נייחא לברייתא לסדר אותן כפי טומאתן

## דף סח:

### תד"ה מפריך

[דף סח עמוד ב] תוס' בד"ה מפריך כו' ליכא לאוקמא ביבשה כו' אפילו בכלי נמי שריא כו' עכ"ל ודלא כפרש"י דדייק ליה לשון חותכין וק"ל:

(1) משנה דף סה:

(א) תנא קמא

(i) חתיכת יבלתו של קרבן פסח אינו דוחה את השבת

(2) משנה במסכת עירובין

(א) חתיכת יבלתו ביד דוחה את השבת משא"כ בכלי דאינו דוחה את השבת

(3) גמרא דידן

(א) קשיא

(i) הני משניות סותרות אהדדי

(ב) תירוץ

(i) שיטה א'

(1) משנה דידן אוסר בחתיכה ביד ביבלת לחה דהוה שבות

(2) משנה דעירובין מתיר בחתיכה ביד ביבלת יבשה דאפילו שבות ליכא

(ii) שיטה ב'

(1) משנה דידן אוסר בחתיכה בכלי ביבלת לחה דהוה מלאכה גמורה

(2) משנה דעירובין מתיר בחתיכה ביד ביבלת לחה דהוה שבות

(4) המשך דגמרא

(א) שאלה

(i) אמאי לא ניחא לה לשיטה ב' למיזל במהלך דשיטה א'

(ב) תשובה כמבואר ברש"י להבנת מהרש"א

(i) חתיכה ביד ביבלת יבשה לאו "חתיכה" מיקרי מחמת דמיפרך פריכי

(ג) תשובה כמבואר בתוספות להבנת מהרש"א

(i) לא יתכן למימר אשר משנה דעירובין מתיר ביבלת יבשה שחותך ביד

(ii) דאלו כן מובן כשמשנה במסכת עירובין מוסיפה "אבל בכלי אסור" משמעו בכלי אסור אפילו ביבלת יבשה וזאת לא מסתבר דהרי יבשה מפרך פריכי אפילו בחתיכה בכלי

## תד"ה ומה שחיטה ותד"ה אם דחו בדף סט.

בד"ה ומה שחיטה כו' תימה לר"י מה ק"ו הוא זה כו' ונראה לר"י דודאי כו' והא דקאמרינן הכא ק"ו לדבריהם כו' עכ"ל לא הוה צריך לכל זה דבפשיטות מצי לתרוצי קושייתו דהכי עביד ק"ו דאע"ג דאפשר לעשותן מע"ש כיון דליכא אלא שבות יותר יש להתירה משחיטה דהיא מלאכה אף על גב דא"א כו' אלא דקושטא קאמרי דלר"א אפילו מכשירי מלאכה גמורה שרי כדקאמר בגמרא ולא אצטריך ליה ק"ו למכשירין שאינן אלא משום שבות אלא לדבריהם דרבנן דאסרי מכשירי מלאכה גמורה ומהרש"ל כתב בזה בדוחק וק"ל:

תוספות בד"ה אם דחו כו' דילמא שאני התם משום דלא אפשר למיעבד מאתמול כו' עכ"ל אי מחוי קרבים אינו אלא איסור שבות שפיר וא"נ דהוי מלאכה גמורה כדמפרש לעיל שירקא דמציא כו' מ"מ ליכא לתרוצי כמ"ש התוס' לעיל דאע"ג דאפשר לעשותן מע"ש כיון דליכא אלא שבות יש להתירם יותר כו' דהכא לאו מכח דהך סברא דמלאכה ושבות קאתי ר"א אלא מכח דהך סברא דלפני שחיטה ולאחר שחיטה ודו"ק:

בא"ד שאין חילוק בין אפשר ללא אפשר כו' עכ"ל במהרש"ל אבל בק"ו דלעיל ומה שחיטה כו' א"א לתוס' לתרץ הכי דהא אכתי לא פריך האי פרכא אם דחו מכשירי כו' ודו"ק עכ"ל ק"ק דהא הקטר חלבים נמי הוזכר ברישא דמתני' ואימא דעליה קסמיך דאין לחלק בין אפשר ללא אפשר וי"ל דבמתני' אי הוה קסמיך אהקטר חלבים מיניה וביה ה"ל למיעבד ק"ו ולא משחיטה ודו"ק:

(1) משנה דף סה:

(א) רבנן

(i) שחיטת קרבן פסח וזריקת דמו ומיחוי קרביו והקטרת חלביו דוחין את השבת

(ii) אבל הרכבתו וכו' אינן דוחין את השבת דהגם דאינן אלא שבותין מ"מ אפשר לעשותן מערב שבת

(ב) ר' אליעזר

(i) קשיא לרבנן

(1) ומה שחיטה שהיא מלאכה גמורה דוחה את השבת לצורך פסח

(2) הרכבתו והבאתו שהן משום שבות אינו דין שדוחין את השבת אף על גב דאפשר לעשותן מערב שבת

(2) תוספות

(א) קושיית ר"י

(i) דיו לבא מן הדין להיות כנידון

(1) ולכן אין ללמוד מן שחיטה שאי אפשר לעשותה מערב שבת בי"ג ניסן ודוחה את השבת

(2) אשר מכשירין שאפשר לעשותן מערב שבת נמי דוחין את השבת

(ב) תירוץ כמבואר במהרש"א

(i) ר' אליעזר גופי' לא קסמיך על קל וחומר דאית לי' אשר אפילו מכשירי מצוה דמלאכה גמורה הן דוחין את השבת אפילו בדאפשר לעשותן מערב שבת

- (ii) והאי קל וחומר שמביא בגמרא דמתחלת "ומה שחיטה" לא אמרה ר' אליעזר אלא לרבנן והכי קאמר להו
- (1) דכיון דמודים אתם אשר שחיטה שהיא מלאכה גמורה דוחה את השבת באופן דאי אפשר לעשותו מערב שבת
- (2) חומר דמלאכה גמורה תקיף כל כך אשר מהא דמותרת באי אפשר לעשותו בערב שבת מסתבר שלא למימר דיו ולהסיק אשר מלאכה דקיל כל כך דאינה אלא שבות מכל שכן דדוחה את השבת אפילו בדאפשר לעשותו מערב שבת
- (3) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) למה לי לר"י למימר אשר ר' אליעזר גופי' לאו על קל וחומר סמיך
- (ii) הרי תירוצו ה' עולה יפה אף אלו ר' אליעזר גופי' נמי ה' סומך על הקל וחומר
- (ב) תירוצו
- (i) אין הכי נמי ולא אתא ר"י אלא לאשמועינן דבקושטא ר' אליעזר אית לי' אשר אף מכשירי מצוה דהויא מלאכות גמורות דוחין את השבת אפילו בדאפשר לעשותו מערב שבת
- (4) הקדמה א' לברייתא בדף סט.
- (א) קבענו במשנה דכולי עלמא מודי אשר הקטר חלבים דקרבן פסח דוחה את השבת
- (ב) וזאת אף על פי דהקטרה זו אפשר לעשותו אחר השבת
- (5) ברייתא דף סט. כמבואר בתוספות
- (א) קשיא דר' אליעזר לרבנן
- (i) ביותר מסתבר למימר אשר מכשיר מצוה דעושין לפני דאיתעביד מצוה דוחה את השבת מן למימר אשר מכשיר מצוה דעושין לאחר דאיתעביד מצוה דוחה את השבת
- (ii) ולכן
- (1) כיון דהכשר מצוה דהקטר חלבים דלאחר מצוה באין בדכבר איתעביד מצוה דוחה את השבת הגם דאפשר לעשותו לאחר השבת
- (2) מכ"ש דשבות דלפני מצוה בא בדאכתי לא איתעביד מצוה דוחה את השבת הגם דאפשר לעשותו מערב שבת
- (ב) שים לב
- (i) דבמשנה לר' אליעזר חומר דשחיטה בתור מלמד היינו דדוחה את השבת הגם שהוא מלאכה גמורה באשר הלמד קיל דאינו אלא שבות
- (ii) מה שאין כן בברייתא לר' אליעזר חומר של הקטרת איברים בתור מלמד היינו דדוחה את השבת הגם דכבר איתעביד מצוה באשר הלמד קיל דאכתי לא איתעביד מצוה
- (6) המשך דברייתא
- (א) ר' עקיבא
- (i) אין לדון משבותין דלאחר מצוה כשכבר נודע לן דקרבן כשר הוא
- (ii) לשבותין דקודם מצוה דעודנו בספק אולי לאו קרבן כשר הוא
- (ב) ר' אליעזר

(i) קשיא

(1) אי חיישית לקרבן פסול אף שחיטה גופה הי' לך לאסור בשבת

(7) תד"ה אם דחו בדף סט.

(א) קשיא

(i) היאך מביא ר' אליעזר סייעתא משחיטה דדוחה את השבת ודלא חיישינן לזבח פסול

(ii) הרי יכול להיות

(1) דחיישינן לזבח פסול בדאפשר לעשות באופן אחר כגון בשבותין שאפשר לעשותן מערב שבת

(2) ודלא חיישינן לזבח פסול היכא דאי אפשר לעשות באופן אחר כגון בשחיטה בערב פסח שחל בשבת דאי אפשר לעשותו אלא בשבת

(ב) תירוץ

(i) כבר קבענו בברייתא אשר הקטר חלבים לכולי עלמא דוחה את השבת הגם דאפשר לעשותו לאחר השבת ומוכח דלגבי דחיית שבת לא שאני לן בין אפשר ללא אפשר

(ii) הלכך שפיר מביא ר' אליעזר בברייתא סייעתא משחיטה דלא חיישינן לזבח פסול ולית למיפרך לסייעתא זו בטענה דלגבי שחיטה אי אפשר בענין אחר

(8) מהרש"ל

(א) הקדמה

(i) נהדר לקושיא דתוספות בתחלת הדיבור

(1) היאך במשנה יליף ר' אליעזר מק"ו דשבות דוחה את השבת ממלאכה גמורה דשחיטה דדוחה את השבת

(2) הרי שחיטה אי אפשר לעשותו מערב שבת מה שאין כן שבות דאפשר לעשותה מערב שבת ואמאי לא אמרינן דיו

(ב) קשיא

(i) אמאי לא תרצו תוספות דר' אליעזר יאמר לך הקטר חלבים יוכיח דלית למיפרך לק"ו מצד דשאני אפשר לעשות שלא בשבת מן היכא דלא אפשר

(ג) תירוץ מהרש"ל

(i) תוספות סבירא להו דבמשנה אכתי לא אסיק אדעתא דגמרא למיסתייע מהקטר חלבים

(ii) דהרי עד שמגיעין לברייתא לא הוזכר הקטר חלבים בשקלא וטריא דר' אליעזר ור' עקיבא

(9) מהרש"א בא"ד שאין חילוק

(א) קשיא

(i) אין הכי נמי דבמשנה לא הוזכר הקטר חלבים בשקלא וטריא דר' אליעזר ור' עקיבא

(ii) ברם במשנה מיהת קתני אשר הקטר חלבים דוחה את השבת

(ב) תירוץ מהרש"א לקושיית מהרש"ל

(i) אלו אהקטר חלבים קסמיך ר' אליעזר במשנה

(ii) הו"ל למיעבד ק"ו דידי' מהקטר חלבים מיני' ובי' כדאיתא בברייתא ולא להתחיל לקל וחומר בשחיטה ולאח"כ להסתייע מהקטר חלבים לתרץ קושיית דיו

(10) רש"י

(א) הקדמה א'

(i) קבענו לעיל לברייתא בדף סט. דר' אליעזר אית לי' דביותר מסתבר לדחות את השבת במכשיר דלפני מצוה מן לדחות את השבת מן מכשיר דלאחר מצוה

(ii) ודלכן

(1) אלו מכשיר מצוה דבא לאחר מצוה דוחה את השבת הגם דאפשר לעשותו לאחר שבת

(2) מכל שכן אשר שבות דלפני מצוה דוחה את השבת הגם דאפשר לעשותו מערב שבת

(ב) הקדמה ב'

(i) שלא כתוספות דמנמקין אשר מכשיר מצוה בברייתא היינו הקטר חלבים דאפשר לעשותו לאחר שבת

(ii) רש"י מנמק אשר מכשיר מצוה בברייתא היינו מיחוי קרביו דצריכין לעשותו בשבת מיד לאחר שחיטה

(ג) הקדמה ג'

(i) לא מבואר אלו מיחוי קרביו הוה מלאכה גמורה או דאינו אלא שבות

(11) תוספות

(א) קשיא לרש"י

(i) דיו לבא מן הדין להיות כנידון

(ii) כיון דמיחוי קרביו אי אפשר להמתין לעשותו עד לאחר שבת

(iii) האיך מביא ר' אליעזר סייעתא מיני' אשר מכשיר דלפני מצוה נמי דוחה את השבת בדאפשר לעשותו מערב שבת

(12) מהרש"א ד"ה אם דחו

(א) הקדמה

(i) לעיל קבענו לתוספות אשר ממלאכה גמורה דאי אפשר לעשות אלא בשבת ודוחה את השבת מצינן למילף מיני' בקל וחומר אשר שבות דאפשר לעשותו מערב שבת נמי דוחה את השבת ודלית להפריך דיו לקל וחומר זו

(ii) והיינו טעמא דחומר דמלאכה גמורה תקיף כל כך אשר מהא דדוחה את השבת באי אפשר לעשותו בערב שבת מסתבר שלא למימר דיו ולהסיק אשר מלאכה דאינה אלא שבות נמי דוחה את השבת אפילו בדאפשר לעשותו מערב שבת

(ב) קשיא

(i) אמאי לא קא סמכי תוספות על מהלך זה אף לברייתא לבאר לרש"י הא דילפינן מן מיחוי קרביו דצריכין לעשות מיד לאחר השבת ודדוחה את השבת אשר אף שבות דאפשר לעשותו מערב שבת דדוחה את השבת

(ג) תירוץ

(i) אלו מיחוי קרביו אינו אלא שבות פשיטא דמהלך זה אין לאומרו לברייתא

(ii) ברם אף אלו מיחוי קרביו מלאכה גמורה הוא גם כן מובן דמהלך זו ליתא בברייתא

(iii) דהרי

(1) בברייתא חומר המלמד אשר לרש"י היינו מיחוי קרביו אינו שהוא מלאכה גמורה

(2) אלא שהוא דוחה את השבת אף על גב דכבר איתעביד מצוה וחומר זה לא סגי להפריך סברת

דיו

## **תוספות ד"ה מה ראי'**

**בד"ה מה ראייה רשות כו' דבריש תולין כו' עדיפא מזר' יהושע ושרי אפי' כו' דלא שרי  
אלא דוקא במשמרת כו' עכ"ל כצ"ל מתוס' שם דה"ל כעין אהל עראי וק"ל:**

**דף סט.**

**רש"י ד"ה בשחיטה השבתני**

[דף סט עמוד א] בפרשי בד"ה בשחיטה השבתני דבר שחוק וגיחוך שאמרת או חילוף ומה כו' עכ"ל אבל בפ' כל הצלמים פרש"י בע"א כשא"ל ר"ע הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה כעס ר"א ואמר ליה עקיבא בשחיטה השבתני כו' אבל כשא"ל או חילוף לא אסתייע מלתיה ולא אדכר כו' עיין שם וק"ל:

עיין בד"ה הזאה דתרומה

## תד"ה אם דחו ובא"ד שאין חילוק

תוספות בד"ה אם דחו כו' דילמא שאני התם משום דלא אפשר למיעבד מאתמול כו' עכ"ל אי מחוי קרבים אינו אלא איסור שבות שפיר וא"נ דהוי מלאכה גמורה כדמפרש לעיל שירקא דמעיא כו' מ"מ ליכא לתרוצי כמ"ש התוס' לעיל דאע"ג דאפשר לעשותן מע"ש כיון דליכא אלא שבות יש להתירם יותר כו' דהכא לאו מכח דהך סברא דמלאכה ושבות קאתי ר"א אלא מכח דהך סברא דלפני שחיטה ולאחר שחיטה ודו"ק:

בא"ד שאין חילוק בין אפשר ללא אפשר כו' עכ"ל במהרש"ל אבל בק"ו דלעיל ומה שחיטה כו' א"א לתוס' לתרץ הכי דהא אכתי לא פריך האי פרכא אם דחו מכשירי כו' ודו"ק עכ"ל ק"ק דהא הקטר חלבים נמי הוזכר ברישא דמתני' ואימא דעליה קסמיך דאין לחלק בין אפשר ללא אפשר וי"ל דבמתני' אי הוה קסמיך אהקטר חלבים מיניה וביה ה"ל למיעבד ק"ו ולא משחיטה ודו"ק:

(1) עיין בדיבור שלפני זה

## תד"ה הזאה דתרומה

בד"ה הזאה דתרומה כו' וקא"ל ר"ע זה חילוף שהיה סבור שר"א היה טועה כו' עכ"ל ר"ל שר"ע טעה בדברי ר"א דבהזאה דתרומה קאמר והיה סבור דר"א טעה במה שלמדו כבר דאינו דוחה וניחא דלא חש ר"א להשיב לו על קבלתו ממנו בהזאה דתרומה דלא קהדר ביה מעולם שהוא לא עשה ק"ו אלא בהזאה דפסח והזאה דתרומה נמי לא משמע ליה לר"א תוכיח משום דתרומה גופא לא דחיא שבת משום דיכול לקיים מצות אכילה אחר השבת כדקאמרינן משא"כ משחיטה דפסח דא"א לקיים אלא בשבת הזאה דידה נמי דחי שבת ור"ע דקאמר יוכיח מהזאה דתרומה לא משמע ליה לחלק בכך וכצ"ל למסקנא דהזאה דפסח אגמריה ואתעקר לר"א גמריה כדאזכר ליה לר"ע וא"ל אל תכפירני כו' לא חש ר"א להשיב אפי' לפי קבלתו ממנו דהזאה דפסח אינו דוחה שבת לא הוה תוכיח דאיכא לפלוגי בין גברא חזי ללא חזי ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) "במועדו" מילף דקרבת פסח דוחה את השבת

(2) משנה

(א) הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו אסורין בשבת משום שבות

(ב) אבל בערב פסח שחל בשבת

(i) לר' אליעזר מכשירי מצות קרבן פסח הן ודוחין את השבת

(ii) ור' עקיבא פליג ואית ליה דאף באופן זה אין דוחין את השבת

(ג) טענה דר' עקיבא לר' אליעזר

(i) הזאה דמצוה היא בערב פסח ואינה אלא שבות ומכל מקום אינה דוחה את השבת תוכיח במה הצד דאף הרכבתו דקרבת פסח וכו' אינו דוחה את השבת

(ד) טענה דר' אליעזר – ועלי' אני דן

(i) כיון דשחיטה שהוא מלאכה גמורה דוחה את השבת מכל שכן אשר הזאה דאינה אלא שבות דוחה את השבת

(ה) טענה דר' עקיבא – או חילוף

(i) כיון דהזאה אינה דוחה את השבת הגם דמצוה היא ואינה אלא שבות

(ii) מכל שכן אשר שחיטה שהיא מלאכה גמורה דאינה דוחה את השבת

(ו) טענה דר' אליעזר

(i) שחיטת קרבן פסח דוחה את השבת מחמת דכתיב במועדו

(3) ברייתא אליבא דהוה אמינא דגמרא כמבואר בתוספות ומהרש"א

(א) מהלך דברייתא שונה מן מהלך דמשנה בתרי נקודות

(i) ר' אליעזר גער בר' עקיבא על טענת "או חילוף" דר' עקיבא

(ii) ר' עקיבא השיב לר' אליעזר "אל תכפירני ... כך מקובלני ממך הזאה אסור בערב פסח שחל בשבת"

(4) גמרא

- (א) קשיא
- (i) אכן תיקשי כיון דר' אליעזר גופי' לימד לר' עקיבא אשר הזאה אינו דוחה את השבת
- (ii) היאך מצי ר' אליעזר למימר עכשיו "ועלי' אני דן" למילף משחיטה דדוחה את השבת אשר הזאה נמי דוחה את השבת
- (5) תירוץ דגמרא כמבואר בתוספות ובמהרש"א ד"ה הזאה דתרומה
- (א) ר' אליעזר לא לימד לר' עקיבא אלא אשר הזאה לקרבן פסח דוחה את השבת ועל הזאה דתרומה למדו אשר אינו דוחה את השבת
- (ב) ר' עקיבא כשהקשה לר' אליעזר "הזאה תוכיח שאינו דוחה את השבת" כיוון למימר אשר הזאה דתרומה תוכיח
- (i) קשיא לר' עקיבא
- (1) שאני הזאת דתרומה שאינו דוחה את השבת משום דמצות אכילת תרומה גופי' אינו דוחה את השבת
- (ii) תירוץ
- (1) ר' עקיבא לא משמע לי' לחלק ככה כמו שיוכיח מהרש"א להלן
- (ג) השתא
- (i) ר' אליעזר גופי' כשהקשה לר' עקיבא "ועלי' אני דן"
- (1) חשב אשר ר' עקיבא הקשה לו דיקא מן הזאה לקרבן פסח מחמת דקסבר שלא כר' עקיבא דמצינו לחלק בין הזאה דתרומה להזאה לקרבן פסח
- (2) ולכן אמר לו ר' אליעזר אשר אכן משחיטה שהיא מלאכה גמורה למדתי אשר מיהת הזאה דקרבן פסח דוחה את השבת
- (6) מסקנא דגמרא
- (א) בקושטא
- (i) ר' אליעזר לימדו לר' עקיבא מכבר אשר הזאה דקרבן פסח אינה דוחה את השבת מחמת חשש דשמא יעבירנה ד' אמות ברשות הרבים
- (ii) והיינו טעמא דחשש ר' אליעזר ככה לגבי הזאה דקרבן פסח ולא לשאר מכשירי מצוה משום דבשאר מכשירי מצוה גברא מיהא חזי משא"כ לגבי הזאת לקרבן פסח דגברא גופי' הריהו טמא מת ולא חזי
- (ב) ור' עקיבא כשהקשה לו "או חילוף"
- (i) כבר אסיק אדעת' הך דבמועדו דשחיטה דקרבן פסח דוחה את השבת
- (ii) אלא אתא לאדכורי' לר' אליעזר בעקיפין אשר ר' אליעזר לימדו מכבר אשר הזאה דקרבן פסח אסור מחמת חשש דשמא יעבירנה
- (7) מהרש"א ד"ה הזאת דתרומה
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא השיב ר' אליעזר דמחלקין בין הזאה דקרבן פסח דגברא לא חזי להרכבתו וכו' דגברא חזי
- (ב) תירוץ

(i) חשב ר' אליעזר דכמו דקבענו לעיל דלא נראה לו לר' עקיבא לחלק בין הזאה לתרומה להזאה לקרבן פסח כמו כן לא נראה לו לר' עקיבא לחלק בין גברא דלא חזי לגברא דחזי

(8) רש"י בד"ה בשחיטה השבתנו

(א) בסוגיא דידן פירש רש"י אשר ר' אליעזר דיבר בחריפות לר' עקיבא כשהקשה לו ר' עקיבא "או חילוף" וכסבר ר' אליעזר אשר ר' עקיבא הוה לי' למידע אשר לגבי שחיטה על "במועדו" סמכין

(ב) אבל בפרק כל הצלמים פירש רש"י אשר ר' אליעזר דיבר בחריפות לר' עקיבא כשאמר לו ר' עקיבא אל תכפירני דמזה אסיק אדעת' דר' אליעזר אשר ר' עקיבא כבר הבין אשר שחיטה דוחה את הפסח מחמת דכתיב במועדו וחשב ר' אליעזר אשר ר' עקיבא לקנטרו כיוון

## דף סט:

### רש"י ד"ה וכל שביחיד וד"ה אמר לי'

[דף סט עמוד ב] בפרשי בד"ה וכל שביחיד כו' צבור עושין בטומאה אם ירצו דכל שביחיד נדחה כו' עכ"ל דהא אם ירצו יכולין לטבול עצמן והיו שוחטין וזורקין עליהן דשמשא ממילא ערבא והיו עושין בטהרה אלא שאין חייבים לעשות כן דכיון דהיחיד נדחה בכה"ג אם לא טבל מותר להן לציבור לעשות אף בטומאה ובפשיטות מהא דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ליכא לאוכוחי דיחיד לא רמי עליה להזות דאימא דודאי רמי עליה לטבול ולהזות כדי לשחוט ולזרוק עליו וכדמסיק לקמן דאם לא טבל והזה נדחה לפסח שני אבל כיון דצבור ע"כ עושין בטומאה ולא אמרינן להו קומו טבלו והזו יחיד נמי לא רמיא חיוב עליה לטבול ולהזות דכל דאיתא בציבור כו' ודו"ק:

בא"ד יחיד נמי אמרי' ליה בחול קום מהול כו' עכ"ל צ"ע כיון דאליבא דר"א קיימינן הכא דסבר מכשירי מצות פסח דוחה שבת שפיר קאמרינן ליה נמי בשבת זיל מהול ודו"ק:

בד"ה א"ל כו' משום דעבוד צבור בראשון הוא ואי לא עבוד צבור בראשון כגון רוב צבור זבין כו' עכ"ל ר"ל דאותן מיעוטים טמאי מתים לא עבדי בשני משום דלא עבדי צבור בראשון בטומאת זבין והכי אמרינן בהדיא לקמן בפרק כיצד צולין לרב אבל שמואל פליג התם וסבר כדמסיק הכא דאע"ג דליתיה בצבור איתיה ביחיד ע"ש וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) טמא שרץ אינו טהור בהערב שמש אלא אם כן טבל מבעוד יום

(ב) טמא מת בשביעי שלו אינו טהור בהערב שמש אלא אם כן עשה הזאה מקודם

(2) הקדמה ב'

(א) כולי עלמא מודי דשוחטין קרבן פסח וזורקין על טבול יום דשמשא ממילא ערבא

(ב) ומובן ששוחטין וזורקין על טמא שרץ שטבל וטמא מת בשביעי שלו לאחר הזאה דאף להן שמשא ממילא ערבא

(3) הקדמה ג'

(א) פליגי תנאי באלו שוחטין וזורקין על טמא שרץ שלא טבל וטמא מת שלא עשה הזאה

(ב) ונקודת מחלקותן היינו אלו נותנין בחשבון הא דבידם לתקן עצמן בטבילה והזאה

(4) הקדמה ד'

(א) ר' אליעזר אית לי דבי"ד ניסן לא רמיא על טמא שרץ חיובא לטבול ולא רמיא על טמא מת בשביעי שלו חיובא להזות

(5) גמרא

(א) שיטת רבה בהך דר' אליעזר כמבואר ברש"י להבנת מהרש"א

(i) ר' אליעזר אית לי אשר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ שלא טבל וטמא מת שלא עשה הזאה אלא נדחה לפסח שני

(ii) השתא

- (1) מהא גרידא דנדחה לפסח שני לית למילף דלא רמיא עלי' חיובא לטבול ולהזות דיכול להיות דמיתה לכתחלה רמיא עלי' חיובא זו ונדחה דיקא בדיעבד
- (2) ברם
- (א) כללא היא אשר "כל שביחיד נדחה ציבור עושין בטומאה אפילו לכתחלה"
- (ב) ואיכא עוד כללא אשר "כל מילתא דליתא בצבור ליתא ביחיד"
- (iii) וכיון דלציבור לית חיוב לטבול ולהזות מחמת דיחיד נדחה אף יחיד לא רמיא עלי' חיובא לטבול ולהזות
- (ב) המשך דגמרא
- (i) אמרינן לציבור שהן ערלים קומו מולו ואף ערל יחיד חייב בקום מהול
- (6) רש"י
- (א) אמרינן קומו מולו וקום מהול דיקא בערב פסח שחל בחול ולא בערב פסח שחל בשבת
- (7) מהרש"א בא"ד יחיד נמי
- (א) קשיא
- (i) הרי אנן קיימין בשיטת ר' אליעזר ור' אליעזר ס"ל דמכשירי מצוה דוחין את השבת
- (8) המשך דגמרא
- (א) היכא דציבור טמאין היו בפסח ראשון ולא הביא קרבן בטומאה אז יחיד לא מביא קרבן בפסח שני
- (9) רש"י כמבואר במהרש"א ד"ה אמר לי'
- (א) שאלה
- (i) באיזו אופן לא עבוד ציבור פסח ראשון
- (ב) תשובה
- (i) צבור זבין היו בי"ד ניסן ודינא הוא דלא הותרה טומאת זיבה בציבור
- (ג) שאלה
- (i) איזו יחיד רוצה עכשיו להביא קרבן בפסח שני
- (ד) תשובה
- (i) דיקא רוב צבור היו טמאין בפסח ראשון
- (ii) והיו יחידים שלא היו זבין ברם היו טמאי מת
- (iii) אותן יחידין לא שרי להו למייתי פסח שני כיון דרוב ציבור לא הקריבו פסח ראשון
- (10) מהרש"א
- (א) מהלך זו היינו שיטת רב בפרק כיצד צולין אבל שמואל פליג עלי' התם

## תד"ה אכילת פסחים

תוס' בד"ה אכילת פסחים כו' ובד"ה האי כו' א"כ אמאי אר"א לעיל ערל שלא מל ענוש כרת כו' עכ"ל לכאורה ומאי קושיא דכיון דערל אינו משלח פסחו כדאמרינן לעיל א"כ אין שוחטין וזורקין עליו והא ודאי דמעכבא דלא אמרינן הכי בטמא שרץ אלא כיון דשוחטין וזורקין עליו אכילה לא מעכבא ביה ויש ליישב דבטמא שרץ נמי דשוחטין וזורקין עליו משום דחזי לאכילה על ידי תקונו ואם כן ה"נ בערל נימא דשוחטין וזורקין עליו לשלח פסחו דמחזי חזי לאכילה ע"י תיקון ומיהו ק"ק דבפשיטות תקשי להו אמ"ד פרק האשה דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ולא על ערל דלכ"ע אינו משלח פסחו ודו"ק:

(1) גמרא

(א) קבענו בדיבור הקודם אשר ר' אליעזר סבירא לי' דלא רמיא עלי' דאיניש חיובא ליטבול ולהזות בי"ד ניסן כדי שיטהר בערב

(ב) רבא

(i) היינו טעמא דר' אליעזר דסבירא לי' דשוחטין וזורקין על טמא שרץ שלא טבל ועל טמא מת שלא עשה הזאה מחמת דבידן לעשות טבילה והזאה

(ii) והגם דאיצטרכי טבילה והזאה לאכילת קרבן פסח מכל מקום אכילת פסחים לא מעכבא

(ג) גמרא

(i) אמאי אמרת דאכילת פסחים לא מעכבא

(ii) הרי אותו קרבן פסח נשחט שלא לאוכליו ותנן באידך פירקא שחטו שלא לאוכליו פסול

(ד) תירוצ

(i) שלא לאוכליו היינו לחולה וזקן דלא חזי

(ii) אבל טמא מת מיחזי חזי דבידו לתקן על ידי הזאה ולכן חשיב "לאוכליו"

(2) תוספות ד"ה מיחזי חזי

(א) קשיא

(i) ר' אליעזר בדף סט. אית לי' דערל שלא מל ענוש כרת

(ii) ותיקשי דנימא דמיחזי חזי אלא דלא איתקן

(3) מהרש"א

(א) קשיא לקושיית תוספות

(i) בטמא מת ובטמא שרץ לשיטת רבא מיהת שוחטין וזורקין עליו והיינו טעמא דלא רמי עלי' חיובא

(ii) משא"כ ערל דיש לו דין מיוחד אשר "ערל אין משלח את פסחו" כלומר דאין שוחטין וזורקין עליו ולא מועיל הא דבידו לתקן על ידי מילה

(ב) תירוצ

(i) הא גופא קשיא להו

(ii) כיון דבידו לתקן על ידי מילה אמאי לא משלח פסחו

(ג) קשיא

(i) אם לקושיא זו כיוונו תוספות הוה להו להקשות בפשיטות ככה

(1) לכולי עלמא ערל אין משלח את פסחו הגם דבידו לתקן

(2) מאי שנא טמא מת דאיכא מאן דאמר אשר שוחטין וזורקין על טמא מת מחמת דבידו לתקן

## תד"ה אבל מילה

בד"ה אבל מילה כו' תיממה מה מועיל מה שנכרתו עליה י"ג בריתות הא איכא קרא כו' עכ"ל ר"ל דאפילו לר"א הא איכא קרא למכשירין באנפי נפשיה (כי) גבי מילה כמ"ש התוס' לעיל ולא יועיל למילה הא דנכרתו עליה י"ג בריתות למילפה מכל אינך אי לאו קרא מפורש למכשירין וכן להיפך בפסח לא יועיל לו הא דאית ביה כרת אלא דלא פסיקא להו גבי פסח קרא מפורש למכשירין כמו שכתבו התוספות לעיל וק"ל:

(1) הקדמה

(א) תוספות ד"ה מה שחיטה בדך סח:

(i) ר' אליעזר אית ליה דמילה ומכשירי מילה דוחין את השבת על סמך תרי קראי חד למילה גופה וחד למכשירי מילה

(ii) שים לב

(1) דר' אליעזר במשנה דף סה: קסבר אשר שחיטת קרבן פסח ומכשירי קרבן פסח נמי דוחין את השבת

(2) ברם לא פסיקא לן אלו לגבי פסח גם כן סומך ר' אליעזר על ב' קראי כבמילה

(2) משנה בדף סה:

(א) לר' עקיבא

(i) לגבי פסח

(1) שחיטה דאי אפשר לעשות מערב שבת דוחה את השבת

(2) מכשירי שחיטה דאפשר לעשותן מערב שבת אין דוחין את השבת

(ii) לגבי מילה

(1) מילה גופה דאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת

(2) מכשירי מילה דאפשר לעשותן מערב שבת אין דוחין את השבת

(ב) לר' אליעזר שחיטה ומילה ומכשיריהן כולן דוחין את השבת

(3) גמרא

(א) רב יהודה אמר רב

(i) הלכה כר' עקיבא לגבי פסח

(ii) הלכה כר' עקיבא לגבי מילה

(ב) קשיא

(i) אמאי איצטריך לרב יהודה אמר רב למימר כר' עקיבא בין לפסח בין למילה

(ג) תירוצין

(i) צריכא

(1) דאי אשמועינן דיקא מכשירי פסח דלא דחי בדאפשר לעשותן מערב שבת

(2) הוה אמינא דטעמא דלא נכרתו עלי' י"ג בריתות

(3) אבל במילה הנכרתו עלי' י"ג בריתות אימא דמכשירי מילה דחי אף בדאפשר לעשותן מערב שבת

(ii) ואי אשמועינן דיקא מכשירי מילה דלא דחי בדאפשר לעשותן מערב שבת

(1) הוה אמינא דטעמא דליכא כרת לבו ביום אם ימול למחר

(2) אבל בפסח דבכרת אימא דדחי אף בדאפשר לעשותן מערב שבת

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) לכאורה ליכא למימר לר' עקיבא אשר מחמת הנכרתו עליו י"ג בריתות מסתבר ביותר אשר

מכשירי מילה דוחין את השבת דהרי קבענו אשר אפילו לר' אליעזר למכשירי מצוה דמילה

איצטריך קרא מיוחד למילף דדוחין את השבת הגם דמילה נכרתו עלה י"ג בריתות

(5) מהרש"א

(א) לא הקשו תוספות ככה לגבי פסח דהרי קבענו דלא פסיקא להו לתוספות אלו לפסח קסמ"ך ר' אליעזר

אקרא מיוחד למילף דמכשירי מצוה דוחין את השבת

**דף ע.**

**תד"ה לאו חובה**

[דף ע עמוד א] בד"ה לאו חובה כו' דמשמע בירושלמי דהא דפסח נאכל על השובע היינו מדרבנן כו' עכ"ל דהא דקאמרי' הכא אינו חובה מן התורה י"ל דהיינו דאינה חובה מן התורה כשאר קרבנות אלא שהוא מן התורה כדי שיהא נאכל על השובע ולכך מייתי מדברי הירושלמי דמוכח מיניה דטעמא דנאכל על השובע נמי אינו אלא מדרבנן וק"ל:

בא"ד והשתא לבן תימא כו' דחיא שבת והשתא א"ש ההיא כו' עכ"ל אבל בריש תמיד נשחט כתבו התוס' שם דמוכח הכא דבן תימא מודה דחגיגת י"ד אינה דוחה שבת:

## תד"ה והא מדקתני

בד"ה והא מדקתני כו' וא"ת ואמאי לא פריך אי בשבת היכי שרי להטביל כלים כו' ולא פירכא היא כו' עכ"ל וק"ק דאכתי אמאי לא פריך אי בשבת כיון דאסור להטביל בו ודאי הטבילה מאתמול משום חגיגת ט"ו וי"ל דניחא ליה לאקשוויי מסיפא משבת גופה אשבת דרישא ולא תקשי נמי לפלוג וליתני בדידיה כולה מלתא בקופיץ דבחל י"ד בחול אין שונה ומטביל ובחל בשבת שונה ומטביל דניחא ליה לפלוגי כולה מילתא בשבת ולחלק בין סכין לקופיץ וק"ל:

- (1) הקדמה א'
  - (א) בקופיץ משתמשין בעיקר לשבירת עצים
- (2) הקדמה ב'
  - (א) איצטריך טבילה והערב שמש לטהר כלים טמאים
- (3) הקדמה ג'
  - (א) טבילת כלים אסור בשבת ויום טוב
- (4) הקדמה ד'
  - (א) רבנן אית להו אשר חגיגת י"ד אינה דוחה את השבת ואשר "אין בו משום שבירת עצם" כלומר דשבירת עצם שרי בחגיגת י"ד
  - (ב) כולי עלמא מודי דחגיגת ט"ו אין בו משום שבירת עצם
- (5) ברייתא
  - (א) סכין
    - (i) ראובן שמצא סכין בי"ד ניסן שוחט בו מיד ולא צריך להטבילו דנוקטין דאלו הי' טמא הי' שמעון שאבד לסכין מטבילו בי"ג כדי שיוכל להשתמש בו בטהרה לשחיטת קרבן פסח בי"ד
    - (ב) רישא דקופיץ
      - (i) ראובן שמצא קופיץ בי"ד ניסן צריך להטבילו ("שונה ומטביל") מקודם שמתמש בו
      - (ג) סיפא דקופיץ
        - (i) ראובן שמצא קופיץ בי"ד שחל בשבת וכו'
        - (ii) דינו אין מעניננו
- (6) גמרא
  - (א) שאלה
    - (i) האם מצינו לאוקמא לרישא דקופיץ כרבנן דס"ל אשר חגיגת י"ד שרי בשבירת עצם
    - (ב) תשובה
      - (i) לא יתכן
      - (ii) דלרבנן פשיטא דלא צריך להטבילו דנוקטין דשמעון הטבילו בי"ג כדי להשתמש בו לשבירת עצם בי"ד
    - (ג) קשיא דמקשן

- (i) דלמא רישא דקופיץ כרבנן אתיא ומיירי בערב פסח שחל בשבת  
 (1) דהגם דרבנן אית להו דחגיגת י"ד שרי בשבירת עצם  
 (2) מכל מקום נוקטין אשר שמעון לא הטבילה בי"ג מחמת דרבנן אית להו דחגיגת י"ד אינה  
 דוחה את השבת ולא יהא לו חגיגת י"ד
- (ד) תירוץ דתרצן – "מדקתני"  
 (i) כיון דסיפא דקופיץ בשבת משתעי מוכח אשר רישא דקופיץ לאו בשבת משתעי  
 (ii) ולכן לא יתכן אשר משנה כרבנן אתיא
- (7) תוספות  
 (א) קשיא  
 (i) אמאי לא הוכיח התרצן דלא יתכן אשר רישא דקופיץ בשבת משתעי מחמת דטבילת כלים אסור  
 בשבת ויום טוב  
 (ב) תירוץ  
 (i) אסיק אדעת' דתרצן אשר מקשן ישיב דהא דקאמרי שונה ומטבילו משמעו דשונה ומטבילו  
 לאחר יום טוב
- (8) מהרש"א  
 (א) קשיא  
 (i) אמאי לא משיב התרצן דאין לאוקים רישא דקפיץ בדחל י"ד ניסן בשבת דאם כן כיון דאסור  
 להטביל בו ודאי הטבילה שמעון מאתמול בי"ג ניסן משום חגיגת ט"ו דאלו לא הטבילו בי"ג  
 ניסן לא יוכל להטבילו עד לאחר יום טוב  
 (ב) תירוץ  
 (i) תרצן ניחא ליה לאקשוויי למקשן מסיפא דקופיץ דקתני בה בהדיא דמיירי בשבת  
 (ג) קשיא  
 (i) אמאי לא מוסיף התרצן דלא יתכן אשר רישא דקופיץ בי"ד שחל בשבת משתעי  
 (ii) דאלו כן במקום לחלק בין סכין דמשתמש בו מיד לקופיץ דשונה ומטבילו הוה לה לברייתא לחלק  
 בקופיץ גופו  
 (1) בין י"ד ניסן שחל בחול דאז נקטינן דהטבילהו בי"ג ניסן כדי להשתמש בקופיץ לשבירת  
 עצם בי"ד ניסן  
 (2) לבין י"ד ניסן שחל בשבת דאז ליכא חגיגת י"ד כל עיקר לרבנן דאית להו אשר חגיגת י"ד  
 אינה דוחה את השבת
- (ד) תירוץ  
 (i) תרצן אסיק אדעת' אשר מקשן יפריך הוספה זו בטענה אשר ברייתא עדיפא לה מאיזו טעמא  
 לאוקים כולה מילתא בשבת ולחלק בין סכין לקופיץ

## דף ע:

### תד"ה מאי טעמא וכל א"ד שבו ותד"ה הא ודאי

[דף ע עמוד ב] בד"ה מ"ט דבן כו' מדקאמר רב אשי בסמוך כו' עכ"ל וה"ה דה"מ לאוכוחי הכי מדאצטריך תלמודא לאתויי קרא וטעמא אחרינא אליבא דבן דורתאי ולא סגי ליה בהאי היקשא דבן תימא וק"ל:

בא"ד נקוט האי כללא בידך כל שזמנו קבוע כו' הא איכא חגיגת י"ד כו' עכ"ל דהאי כללא מוכח התם דקאי נמי אחגיגה ולפרש"י ע"כ אפילו לבן תימא לא אתיא הך כללא דלכ"ע אין חגיגת י"ד דוחה שבת וכ"ש חגיגת ט"ו דדוחק הוא לומר אליבא דבן דורתאי נקט האי כללא ולפי' התוס' לקמן ניחא דנקט האי כללא שפיר לבן תימא וק"ל:

בא"ד ומ"מ פריך שפיר הא ודאי קרבן צבור הוא דאף חגיגת ט"ו חשיבא זמנה קבוע כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם מי הכריחם לכך דהא כתבו לקמן דאיכא תנא דתלי בקרבן צבור ולא בזמנה קבוע ואליבא פריך לקמן הא ודאי קרבן צבור וי"ל דסברת התנא דתלי מעיקרא בקרבן צבור לא קאי במסקנא דפ' הוציאו לו דדחי לה התם ומסיק דתלי בזמנה קבוע ולקמן לא נקט הא ודאי קרבן צבור היא אלא משום דמעיקרא בעי למימר הכי אבל למסקנא דהתם טעמא משום דזמנה קבוע צ"ל דחגיגת ט"ו נמי קבוע חשיב ליה אי לאו מיעוטא דקרא וכיון דאיכא הכא מיעוטא לחגיגת ט"ו לא חשיב ליה כהאי כללא דהתם משום דיש לה תשלומין כל ז' כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בא"ד והא דמוקי בן דורתאי כו' משום דסבר דחגיגת י"ד לאו דאורייתא כו' עכ"ל ור"ל דלא סבר כתנא דמייתי לקמן דסבר חגיגת י"ד נאכלת לשני ימים ולילה א' דאורייתא דא"כ לא הוי מוקמי בן דורתאי האי קרא דזבחת פסח וגו' בחגיגת ט"ו אלא בחגיגת י"ד דמשמע טפי קרא דביה איירי מיהו איכא למימר דבן דורתאי סבר כבן תימא דחגיגת י"ד דאורייתא ומהיקש' דלעיל זבח חג פסח וגו' נילף דדוחה שבת וא"כ ע"כ האי קרא וזבחת פסח וגו' דשמעי' מיניה דחגיגה דוחה שבת לא אצטריך לחגיגת י"ד אלא דאתי לחגיגת ט"ו ויש ליישב דע"כ בן דורתאי לית ליה היקשא דבן תימא דיליף מיניה לעיל מן הצאן ולא מן הבקר ובהאי היקשא דזבחת פסח וגו' קאמר דבקר זו חגיגה ודו"ק:

בד"ה הא ודאי קרבן צבור כו' משום דאתי בכנופיה וכן ביומא אבל בחגיגה קרי ליה כו' עכ"ל כצ"ל מתוך הסוגיא שם ועי' בתוס' פ"ק דחגיגה שהקשו כן כמ"ש וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) קרבן פסח בא מן הכבשים ומן העזים ולא מן הבקר

(ב) משנה דף סה:

(i) קרבן פסח דוחה את השבת

(ג) משנה דף סט:

(i) לכולי עלמא מביאין חגיגת י"ד עם קרבן פסח

(ii) ברם רבנן אית להו דחגיגת י"ד שונה מן קרבן פסח דאינו דוחה את השבת ובעוד עניינים הרבה

(ד) ברייתא דף ע.

(i) בן תימא פליג ארבנן ואית לי' דחגיגת י"ד דומה לקרבן פסח בהרבה עניינים כגון דלא בא מן הבקר והיינו טעמא דכתיב "ולא ילין לבקר זבח חג הפסח" דמקיש חגיגת י"ד (זבח חג) לקרבן פסח (הפסח)

(ii) ברם בן תימא לא מבאר אלו סבירא לי' דחגיגת י"ד דוחה את השבת בדומה לקרבן פסח

(2) הקדמה ב'

(א) מביאין עוד חגיגת ט"ו

(ב) ונבאר להלן אשר חגיגת ט"ו אין זמנו קבוע כל כך כחגיגת י"ד ואשר כל שקרבן קבוע יותר מסתבר יותר אשר דוחה את השבת

(3) הקדמה ג'

(א) יהודה בן דורתאי ובנו קאמרי אשר חגיגה דוחה את השבת ופרשו מן חכמים דאמרו אשר אין חגיגה דוחה את השבת

(ב) רש"י ותוספות עוסקין באלו יהודה בן דורתאי ובנו בחגיגת י"ד משתעי או בחגיגת ט"ו משתעי או דמשתעי בתרוייהו

(4) הקדמה ד'

(א) רב מפרש אשר טעמייהו דיהודה בן דורתאי ובנו דאיתקש קרבן פסח לקרבן חגיגה דכתיב "וזבחת לד' אלקיך צאן ובקר" ואמרי אשר "צאן" משמעו פסח ו"בקר" משמעו חגיגה

(5) גמרא

(א) קושיית רב אשי

(i) ואנן טעמא דפרושים ניקו וניפרש בתמי'

(ב) קשיא

(i) רבנן אכן מ"ט אמרי דלא דחי חגיגה את השבת "הרי קרבן צבור הוא"

(ii) להלן נבאר משמעות של "קרבן צבור" בענייננו

(ג) תירוץ

(i) אמר קרא

(1) וחגותם אותו וכו'

(2) פרטי לימוד זה אינן מענייננו עכשיו

(6) שיטת רש"י כמבואר במהרש"א

(א) יהודה בן דורתאי ובנו בחגיגת י"ד מיירי ומחמת דקבענו אשר חגיגת י"ד מסתבר יותר דדוחה את השבת מן חגיגת ט"ו לא מבואר אלו סבירא להו דחגיגת ט"ו נמי דוחה את השבת

(ב) כשמקשין "והא ודאי קרבן ציבור הוא" כוונתן להקשות לרבנן דבין חגיגת י"ד בין חגיגת ט"ו לידחי את השבת

(ג) כשמתרצין אשר רבנן קא סמכי על "וחגותם" מסקי דרבנן אית להו דבין חגיגת י"ד בין חגיגת ט"ו אין דוחין את השבת

רש"י		י"ד	ט"ו
	בן דורתאי ובנו	דוחה	?
	קושי' לרבנן	לידחי	לידחי
	רבנן וחגותם	לא דוחה	לא דוחה

7) תוספות

- (א) לרש"י דפירש אשר בן דורתאי ובנו אית להו אשר חגיגת י"ד דוחה את השבת  
 (ב) מוכרח דבן תימא ס"ל דחגיגת י"ד אינו דוחה שבת  
 (ג) דהרי

- (i) אלו מודה להם בן תימא אשר חגיגת י"ד דוחה את השבת  
 (ii) תיקשי דאמאי קא מתמה רב אשי על הא דקאמרי בן דורתאי ובנו אשר חגיגת י"ד דוחה את השבת

רש"י	י"ד	ט"ו
בן דורתאי ובנו	דוחה	?
<b>בן תימא</b>	<b>לא דוחה</b>	
קושי' לרבנן	לידחי	לידחי
רבנן וחגותם	לא דוחה	לא דוחה

8) מהרש"א חלק א' אליבא דרש"י

- (א) כיון דקבענו אשר ביותר מסתבר אשר חגיגת י"ד דוחה שבת מן אשר חגיגת ט"ו דוחה שבת ואפילו הכי ס"ל בן תימא אשר חגיגת י"ד אינו דוחה את השבת  
 (ב) מובן דמוכרח נמי אשר לבן תימא אין חגיגת ט"ו דוחה את השבת

רש"י	י"ד	ט"ו
בן דורתאי ובנו	דוחה	?
בן תימא	לא דוחה	<b>לא דוחה</b>
קושי' לרבנן	לידחי	לידחי
רבנן וחגותם	לא דוחה	לא דוחה

9) מהרש"א חלק ב' אליבא דרש"י

- (א) הי לך סייעתא לרש"י אשר לבן תימא אין חגיגת י"ד דוחה את השבת  
 (i) דאי אמרת דסבירא לי' דדוחה שבת על סמך היקש שלו מן זבח חג הפסח  
 (ii) אמאי הוצרך רב לפרש אשר יהודה בן דורתאי ובנו סמכי על היקש אחריתא של "וזבחת פסח לד' צאן ובקר"

10) המשך תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) ר"י בעל התוספות פליג על רש"י ואית לי' אשר  
 (i) בן תימא קסבר דחגיגת י"ד דוחה את השבת אבל חגיגת ט"ו אינו דוחה את השבת  
 (ii) ובן דורתאי ובנו פליגי עלי' דסבירא להו דאף חגיגת ט"ו דוחה את השבת  
 (iii) ורב אשי קמתמה דיהודה בן דורתאי ובנו יחודים נינהו בהא דקאמרי אשר אף חגיגת ט"ו דוחה את השבת

(ב) לבן תימא

- (i) קושיא דגמרא "ורבנן מאי טעמא לא דחי שבת הא ודאי קרבן ציבור הוא"  
 (ii) עולה דיקא לגבי חגיגת ט"ו דהרי לבן תימא חגיגת י"ד בקושטא דוחה את השבת  
 (ג) למסקנא קא מדייק בן תימא מן וחגותם דיקא אשר חגיגת ט"ו אינו דוחה את השבת

ר"י	י"ד	ט"ו

דוחה	דוחה	יהודה בן דורתאי ובנו	
לא דוחה	דוחה	בן תימא	

11) המשך תוספות

(א) קושיית ר"י לשיטת רש"י

(i) בפרק הוציאו לו במסכת יומא קאמרי נקוט האי כללא כל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואפי' ביחיד

(ii) ולשיטת רש"י תיקשי דחגיגת י"ד זמנה קבוע ואפ"ה לית תנא דס"ל דדוחה את השבת

(ב) שאלה

(i) האם יכולים לתרוץ אשר כלל זה עולה שפיר מיהת לבן דורתאי ובנו

(ג) תשובה

(i) דוחק למימר אשר נוקטין בגמרא כלל דאין לו מקום אלא לפרושים

12) המשך תוספות

(א) קשיא לשיטת ר"י

(i) אף לשיטת ר"י אין לאוקים כלל דפרק הוציאו לו כרבנן

(ב) תירוץ

(i) לשיטת ר"י ניחא דמיהת בן תימא ס"ל אשר חגיגת י"ד דוחה את השבת

(ג) קשיא

(i) מכל מקום קשה דלית שום תנא דס"ל דחגיגת ט"ו דוחה את השבת הגם דזמנו קבוע דישיש לו תשלומין דיקא כל שבעה

(ד) תירוץ

(i) לענין כלל דפרק הוציאו לו דיקא חגיגת י"ד חשיב זמנו קבוע מחמת דאין זמנו אלא יום אחד

(ה) קשיא

(i) קבענו לר"י

(1) דכשמקשי "ורבנן מאי טעמא לא דחי שבת הרי קרבן ציבור הוא"

(2) לגבי בן תימא קושייתיהו אשר חגיגת ט"ו נמי לידחי שבת מחמת דזמנן קבוע

(ו) תירוץ כמבואר במהרש"א באמצע דיבור מכל מקום

(i) אין הכי נמי דכשמקשי "הרי קרבן צבור" חשבו אשר חגיגת ט"ו חשיב זמנו קבוע

(ii) ברם לאחר שתוצו אשר על "וחגותם" קא סמיך בן תימא למידק אשר חגיגת ט"ו אינו דוחה את שבת מסקינן נמי דכללא עולה דיקא לחגיגת י"ד משום דאין זמנו אלא יום אחד וקבוע יותר מן חגיגת ט"ו

13) המשך תוספות

(א) איכא תנא דאית לי' אשר קרבן "ציבור" לגבי דחיית שבת משמעו דבא בכינופויא ולא תליא מילתא באלו זמנו קבוע

14) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרצי תוספות לר"י דהיינו טעמא דמקשי "הרי קרבן ציבור" לחגיגת ט"ו משום דבא בכינופיא

(ב) תירוץ

(i) במסקנא בפרק הוציאו לו קאמרי דדיחוי שבת בזמנו קבוע תליא ולא בקרבן צבור  
(ii) ותוספות קסברי אשר גמרא דידן לא נקט לשון "הא ודאי קרבן צבור הוא" אלא משום דמעיקרא בעי למימר בפרק הוציאו לו דבכינופיא תליא מילתא

(15) המשך תוספות כמבואר במהרש"א בא"ד והא דמוקי

(א) קשיא לשיטת ר"י

(i) פשטות משמעו דזבחת דעליו סמכי בן דורתאי ובנו היינו דבחגיגת י"ד משתעי  
(ii) ולשיטת ר"י תיקשי דאמאי אוקמ' בן דורתאי ובנו לחגיגת ט"ו

(ב) תירוץ

(i) חגיגת י"ד אינו דאורייתא

(ג) קשיא

(i) ברייתא בדף עא. מפיק מקרא לזמן שבו נאכל חגיגת י"ד  
(ii) ומובן מזה דחגיגת י"ד דאורייתא הוא

(16) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרצי תוספות לקושיתיהו ככה

(1) בן דורתאי ובנו ס"ל כבן תימא אליבא דר"י אשר היקש דזבח חג הפסח מילף אשר חגיגת י"ד דוחה את השבת

(2) ולכן קרא דזבחת דאף היא מילף דחיית שבת על כרחך על חגיגת ט"ו קאי

(ב) תירוץ

(i) לא יתכן אשר בן דורתאי ובנו דורשין זבח חג הפסח להקיש חגיגת י"ד לקרבן פסח  
(ii) דהרי קבענו אשר מהיקש זה יליף בן תימא גם כן אשר חגיגה לא בא מן הבקר וזאת להיפוך מן שיטת בן דורתאי ובנו אשר "בקר" ב"וזבחתם צאן ובקר" על קרבן חגיגה קאי

## דף עא.

### תד"ה לאו משום

[דף עא עמוד א] בד"ה לאו משום כו' ת"ל מאידך קרא כו' אבל הכא שאינו יכול לשחוט בלילה כו' עכ"ל ואי לא הוה כתיב נמי וזבחת ושמת אלא אך שמח לא הוה ידעינן דטעמא דממעט ליל א' משום דלא הוי זביחה בשעת שמחה אלא מטעמא אחרינא וניחא לפי תירוצם למאי דתני בברייתא טעמא משום דאין שמחה לפניו תקשי ליה דאי אמרת בעינן זביחה בשעת שמחה ל"ל הכא למעט ליל א' משום דאין שמחה לפניו ת"ל משום דבעינן זביחה בשעת שמחה דאיכא למימר דלא בעי' זביחה בשעת שמחה אלא בחגיגה של יום שיכול כו' וכמש"כ התוס' לכך אצטריך ליה בליל א' טעמא אחרינא מיהו קשה ארבא דפריך משמחה שמונה אי אמרת בעינן זביחה כו' אימא ודאי דהתם לא בעינן זביחה בשעת שמחה משום דאין יכול לשוחטה ביום השבת משא"כ בשלמים ששחטן מעי"ט שיכול לשוחטם בו ביום בעינן ביה זביחה בשעת שמחה ודו"ק:

בד"ה ליל י"ט האחרון כו' דכשחל יום ה' באחד בשבת כו' שהוא מוצ"ש דאי כו' עכ"ל לכאורה כשחל איזה יום שיהיה מחג הסוכות בשבת ליכא שמחה במוצ"ש דמה שהוא שוחט בע"ש איפסלה במוצ"ש ואם כן לכ"ע לא משכחת שמונה לפירש"י אלא דעדיפא להו להקשות כן [הגם] אם נאמר דשמונה בכלל הימים והלילות קאמר דהשתא כשחל יום אחד מחג הסוכות בשבת ה"ל שפיר בכלל השמחה שמונה דמוצאי שבת חסר לילה ואיכא לקיומי השמחה ביום כמו ביום ראשון של סוכות וביום שמיני חסר היום ואיכא לקיומי השמחה בלילה שלפניו אבל כשחל יום ה' בא' בשבת לפירש"י לכ"ע הרי חסר כל ליל ויום ח' ולא הוה גם בכלל רק ז' ימי השמחה ויש לדקדק אדבריהם לפי מה שכתבו ר"פ תמיד נשחט דגם כשהיו מקדשין ע"פ הראיה היו מאיימין על העדים על החודש שנראה בזמנו וא"כ לא מקלע יום ח' בא' בשבת דלא אד"ו ראש ואפשר דלא אמרו מאיימין היו כו' אלא משום תרי שבי אבל משום ערבה בשבת לא היו מאיימין ודו"ק:

גמ' זימנין סגי אין דלא משכחת לה אלא ז' כגון שחל י"ט ראשון להיות בשבת. ק"ק אמאי לא קאמר הכא דשמונה איתא ברוב שנים דומיא דאמר לעיל ז' איתא ברוב שנים ועוד יש להקשות כיון דבשבת אין שמחה לפניו ואין שם נמי זביחה בשעת שמחה אימא עדיף ליה מליל ראשון דממעטינן ליה מאך משום דאין שמחה לפניו ואין זביחה בשעת שמחה ויש ליישב ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) מביאין שלמי שמחה ביום טוב

(2) גמרא

(א) עולא אמר ר' אלעזר

(i) שלמים שנשחטו בערב יום טוב אין יוצאין בהן ביום טוב משום שלמי שמחה

(ii) דכתיב וזבחת ושמת ללמד דבעינן זביחה בשעת שמחה

(iii) כלומר דדיקא שלמים שנשחטו בשעת שמחה יוצאין בהן משום שלמי שמחה

(3) ברייתא א'

- (א) כתיב "שבעת ימים תחוג ... והיית אך שמח"
- (i) "והיית אך שמח" ריבוי הוא לרבות ליל יום טוב האחרון של חג
- (ii) "אך" מיעוט הוא למעט ליל יום טוב הראשון
- (ב) ברייתא א' לא מבארת טעמא דאוקמא לריבוי ומיעוט ככה
- (4) ברייתא ב'
- (א) טעמא דאוקמינן ריבוי לליל יום טוב האחרון של חג משום שיש שמחה לפניו
- (ב) וטעמא דאוקמינן מיעוט לליל יום טוב הראשון של חג משום שאין שמחה לפניו
- (5) גמרא
- (א) שאלה
- (i) מאי טעמא דברייתא א' דאוקמה לריבוי ולמיעוט כדביארנו
- (ב) תשובה – "לאו משום דאין לו במה ישמח בתמי"
- (i) כלומר
- (1) דברייתא א' כעולא אמר ר' אלעזר סבירא לה דבעינן זביחה בשעת שמחה ולכן בליל יו"ט הראשון של חג אין להשתמש בשלמים שנשחטו בערב יום טוב
- (א) וגם לשחוט בלילה גופו לא יתכן דהרי אין שוחטין קרבנות בלילה
- (2) מה שאין כן בליל יו"ט האחרון של חג דשרי לשמח בשלמים שנשחטו בשעת שמחה ביום שביעי של חג
- (6) תוספות
- (א) קשיא לעולא אמר ר' אלעזר
- (i) למה איצטריך אך למעט ליל יו"ט הראשון של חג
- (ii) תיפוק לי' מן והיית אך שמח דממנו מפקינן דטעון זביחה בשעת שמחה
- (ב) תירוץ
- (i) אי הוה סמכינן על וזבחת ושמחת מבלי מיעוט "אך" הוה אמרינן
- (1) דדיקא ביום חג לפני תמיד של בין הערבים בעינן זביחה בשעת שמחה משום דאז אפשר לי' לשחוט שלמי שמחה אבל בליל יום טוב הראשון בזמן דלא אפשר לשחוט שלמי שמחה הוה אמינא דמצי להשתמש בשלמים שנשחטו בערב יום טוב
- (ii) לכך איצטריך מיעוטא דאך לאשמועינן אשר בעינן זביחה בשעת שמחה אף בזמן דלא אפשר לשחוט שלמי שמחה
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא לעולא אמר ר' אלעזר
- (i) אלו טעמא דברייתא א' היינו דבעינן זביחה בשעת שמחה
- (ii) אמאי איצטריך ברייתא ב' לנמק דמעטין ליל יום טוב ראשון מחמת דאין שמחה לפניו
- (ב) תירוץ מבוסס על תירוץ תוספות לקושיא דלעיל

- (i) בקושטא דיקא ביום חג לפני תמיד של בין הערבים בעינן זביחה בשעת שמחה משום דאז אפשר ל' לשחוט שלמים אבל בליל יום טוב ראשון דלא אפשר לשחוט שלמים לא בעינן זביחה בשעת שמחה
- (ii) לכך איצטריך מיעוטא דאך דמבוסס על הא דאין שמחה לפניו ללמד דבליל יו"ט הראשון לית דין שמחה לפי שאין שמחה לפניו
- (ג) שים לב אשר למסקנא דתוספות
- (i) ברייתא א' על סמך "אך" לא מחלקת בין אפשר ללא אפשר
- (ii) ברייתא ב'
- (1) אכן מחלקת בין אפשר ללא אפשר
- (2) ועל סמך "אך" מחלקת נמי בין היכא דיש שמחה לפניו להיכא דאין שמחה לפניו
- (8) משנה
- (א) השמחה שמונה ימים
- (9) גמרא
- (א) קושיית רבא
- (i) זימנין סגיאין דחל יום ראשון של חג בשבת ואי אמרת בעינן זביחה בשעת שמחה לא משכחת אלא שבעה
- (1) דהרי ביום ראשון של חג לא מצי שחיט דשבת הוא
- (2) ובערב יום טוב לא מצי שחיט דטעון זביחה בשעת שמחה
- (10) מהרש"א ד"ה זימנין סגיאין
- (א) קשיא א'
- (i) בדף סט: בענין אחר מתרצין לקושיא דומה אשר אזלינן בתר רוב שנים דברוב שנים לא חל יום ראשון של חג בשבת
- (ii) וליתרצין נמי ככה בסוגיא דידן דברוב שנים איכא שמונה ימי שמחה
- (ב) קשיא ב'
- (i) קבענו לעיל לברייתא א' אשר אי לאו "אך" הוה אמרינן דלא בעינן זביחה בשעת שמחה היכא דלא אפשר לשחוט שלמים כגון בליל יום טוב הראשון של חג
- (ii) וקבענו גם כן לברייתא ב' אשר ריעותא של "אין שמחה לפניו" לית' אלא במקום דאיכא מיעוט "אך"
- (iii) השתא
- (1) ביום הראשון של חג שחל בשבת לא אפשר לשחוט בו שלמים וגם לית לגבי' מיעוט "אך" למילף אשר בעינן זביחה בשעת שמחה ואשר יש לגבי' מיעוט של "אין שמחה לפניו"
- (2) ותיקשי הא דקאמרי תוספות אשר ביום ראשון של חג שחל בשבת אין משתמשים לצורך שלמי שמחה בשלמים שנשחטו בערב יום טוב
- (11) רש"י
- (ג) ריבוי דקרא מרבה לשמחה דיקא ליל יום אחרון של חג אבל יום ח' גופי' אין בו דין שמחה

17) תוספות ד"ה ליל יום טוב האחרון

(א) קשיא

- (i) אלו צודק רש"י דביום ח' דחג ליכא דין שמחה
- (1) אף אלו לא בעינן זביחה בשעת שמחה לא יהא לך ח' ימי שמחה כשחל יום שביעי של חג בשבת ויום טוב אחרון של חג באחד בשבת
- (ii) דהרי מאי ששחט בע"ש ביום ששי של חג כבר איפסל בלינה בליל יו"ט אחרון
- (iii) וביומו של יו"ט אחרון עצמו ליכא שמחה לשטת רש"י

18) מהרש"א ד"ה ליל יום טוב האחרון

(א) קשיא

- (i) הוה להו לתוספות להקשות לרש"י קושיא זו אף כשחל איזה יום של חג בשבת – ולא דוקא יום ראשון של חג
- (ii) דהרי במוצאי שבת כבר איפסלי שלמים של ערב שבת בלינה וביום אחרון של חג ליכא דין שמחה אליבא דרש"י

(ב) תירוץ

- (i) כל היכא דחל שבת בחג חוץ מביום שביעי של חג מצינו לתרץ
- (1) דהגם דבמוצאי שבת כבר איפסלי שלמים שלפני השבת בלינה
- (2) מ"מ חשיב מוצאי שבת זמן שמחה מחמת שלמי שמחה דמביאין למחר אשר עודנו יום טוב ויש לו דין שמחה
- (3) והא ראי' דלכל הברייתות לא אוכלין שלמי שמחה בליל יום טוב הראשון ומכל מקום נכנס ליל זה בחשבון זמן שמחה ומסתבר דהיינו טעמא דסמכינן על שלמי שמחה שיביאו מחר ביום ראשון שחל חג
- (ii) מה שאין כן כשחל יום שביעי של חג בשבת
- (1) דמוצאי שבת אין לו דין שמחה דהרי למחר ביום ח' לחג לא מביאין שלמי שמחה אליבא דרש"י ולית למיסמך עלי'

19) המשך מהרש"א

(א) קשיא

- (i) לא יתכן אשר יום שביעי של חג יחול בשבת דהרי בציוור זה מוכרח דר"ה יחול ביום א' בניגוד לכלל דלא אד"ו ראש

(ב) תירוץ

- (i) מיירי כשמקדשין ע"פ הראי'

(ג) קשיא

- (i) אף כשמקדשין ע"פ הראי' מאיימין את העדים שלא יחול ר"ה באד"ו

(ד) תירוץ

- (i) יכול להיות דלא מאיימין אותן אלא למנוע תרי שבי רצופין כלומר שלא יחול יו"כ בע"ש או ביום ראשון

(ii) משא"כ הא דקבעו שלא יחול ר"ה ביום א' היינו בכדי שלא יחול הושענא רבה בשבת ותתבטל ערבה ולצורך זו לא מאיימין עליהן

## דף עא: ודף עב.

### רש"י ד"ה הפסח ששחטו וד"ה ר' אליעזר ומה לי

בפרש"י בד"ה הפסח ששחטו כו' וכסבור כשם שמותר לשמו כן מותר שלא לשמו עכ"ל כיון דמוקי ליה בעוקר שידע שהוא פסח ומכוין לעקור לא הוה שוגג דלהוי חייב חטאת אלא משום דקסבר כשם שמותר לשמו כו' מיהו ה"מ לפרושי נמי בנעלם ממנו שבת כפירושו לקמן גבי כל הזבחים ששחטן לשם פסח מיהו גבי כל הזבחים ששחטן כו' לא הוה צריך רש"י לפרש דנעלמה שבת ממנו או כסבור שמותר כו' כיון דמוקמינן לה בטועה שפיר הוה שוגג בלאו הכי כיון דהוה סבור דפסח היה ומותר לשוחטו בשבת ודו"ק:

בד"ה ר"א מחייב חטאת אף על פי שטעה בדבר מצוה עכ"ל לכאורה הכא איכא לפרושי דלכך מחייב ר"א משום דאליביה לא עשה מצוה דהא פסל לעיל אחרים לשם פסח אבל למאי דמוקי לה לקמן סיפא בטועה ורישא בעוקר משום דעקירה בטעות לא הוה עקירה לא הוה הזבח פסול בסיפא וה"ל שפיר עושה מצוה ואפילו בעשה מצוה מחייב ר"א כההיא דתינוקות דשכח ומל את של ערב שבת בשבת דמחייב ר"א כדלקמן וקרוב לזה כתב מהרש"ל לקמן בתוספות ודו"ק:

[דף עב עמוד א] בד"ה מה לי שאינן ראויין כו' ואמאי פטר ליה ר"י בראויין והלא לא טעה בו שיודע שאינו פסח עכ"ל אף על גב דבעוקר נמי איירי ע"כ דטועה וסבור שמותר לשחוט אחרים לשם פסח דאל"כ לא הוה מקרי שוגג אלא מזיד מ"מ לא מקרי טועה בדבר מצוה אלא בכה"ג שהיה סבר שזה פסח והוא זבח אחר דומיא דתינוקת דלקמן וק"ל:

גמרא לישני ליה הכי כו' כתב מהרש"ל ויש לי תימה רבה מנלן דר"י אית ליה דשאני בין עוקר לטועה דלמא כו' ה"ה בטועה אלא דלא אשכחתי לגביה טועה משום דס"ל עקירה בטעות לא הוה עקירה כו' עכ"ל ונ"ל דפסיקא ליה לתלמודא דמחלק ר"י בין עוקר לטועה דבעוקר לא הוה טועה בדבר מצוה ובטועה שהיה סבר שהוא זה שיש בו מצוה והוא דבר אחר שאין בו מצוה הוי טועה בדבר מצוה ופטור כדמוכח הך דתינוקת דלא שייך התם לחלק בין שינה לדבר האסור לדבר המותר אלא לפי כוונתו למול את של שבת ה"ל לדבר המותר ואפ"ה לא שרי התם אלא בטועה בדבר מצוה וגם עשה מצוה וע"פ הדברים האלה יתבארו דברי התוספות שכתבו הא לא דמי רישא בעוקר כו' ואמאי קאמר ר"י שכן שינה בדבר האסור אפילו שינה שמו לדבר המותר נמי חייב שכן עוקר עכ"ל דקדקו לפרש למאי דמסיק הקושיא דלישני ליה ר"י הכי דליכא לפרושי דלוקמא בין רישא ובין סיפא בשינה שמו לדבר האסור ולחלק בין עוקר לטועה דהא לא מצינו דר"י פוטר בשינה לדבר האסור אפילו בטועה דההיא דתינוקת לא הוה אלא בטועה בדבר המותר אבל הקושיא הוא דלישני ליה דכולה בדבר המותר כההיא דתינוקת ואפ"ה ברישא בעוקר חייב דלא הוה טועה בדבר מצוה והדברים ברורים למבין ומיהו אפילו אי מתוקמא הרישא נמי בטועה המ"ל לישני ליה ברישא לא עשה מצוה ובסיפא עשה מצוה כההיא דתינוקת וכמו שכתבו התוספות לקמן אלא דקושטא קאמר דמאי דמוקי ליה רישא בעוקר לא הוי טועה בדבר מצוה כלל ודו"ק:

(1) הקדמה א'

- (א) משנה דתינוקות אליבא דר' שמעון בדף עב.
- (i) מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת
- (ii) לר' יהושע פטור מלהביא חטאת משום
- (1) דטעה בדבר מצוה שהי' סבר שתינוק שמל הוא זה שיש בו מצוה ואשר מילה שלו דוחה את השבת
- (2) וגם עשה מצוה כל דהו דאע"ג דחילל שבת בשוגג במולו לתינוק של ערב שבת בשבת מ"מ קיים מצות מילה לאותו תינוק
- (iii) לר' אליעזר חייב להביא חטאת דלית ליה דטעה בדבר מצוה פטור וגם לא מעלה ולא מוריד הא דעשה מצוה כל דהו
- (2) הקדמה ב'
- (א) שחיטת קרבן פסח כשירה דוחה את השבת
- (ב) שחיטת קרבן פסח פסולה אינו דוחה את השבת ובשוגג חייב חטאת
- (ג) שחיטת שלמים בין כשירה בין פסולה אינו דוחה את השבת ובשוגג חייב חטאת
- (3) הקדמה ג' – אופני טעות בסוגיא דידן דעל ידיהן מקרי שוגג
- (א) נתעלמה ממנו שבת
- (ב) נתעלמה ממנו הלכה כגון שנתעלמה ממנו אשר שלמים אינן דוחים את השבת
- (ג) טעה במציאות
- (i) כגון שחשב בטעות אשר תינוק שמל של שבת הוא ובקושטא הוא של ערב שבת
- (ii) וכגון מי ששחט קרבן שלמים בשבת וחשב בטעות אשר שוחט קרבן פסח
- (4) הקדמה ד'
- (א) שים לב אשר טעות דמשנה דתינוקות טעות במציאות היא
- (5) הקדמה ה'
- (א) להלן נדון במשנה אשר רישא דידה משתעי בקרבן פסח שנשחט שלא לשמו – כלומר שעקר לקרבן מקרבן פסח לקרבן שלמים
- (ב) להלן בסיפא דההיא משנה משתעי בשלמים שנשחטו לשם פסח ומשמעו שעקר לקרבן מקרבן שלמים לקרבן פסח
- (6) הקדמה ו'
- (א) כולי עלמא אית להו דאיכא עקירה באופן שעקר מדעת כלומר דלא היתה טעות במציאות אלא כיוון לעקרו מפסח לשלמים או מן שלמים לפסח
- (ב) להלן נדון במהות עקירה בטעות
- (7) הקדמה ז'
- (א) במסכת מנחות פליגי אלו עקירה בטעות הויה עקירה
- (8) הקדמה ח'
- (א) טעות במציאות מועיל בבת אחת

- (i) לחשוב שחיטה בשבת שוגג ולא מזיד
- (ii) ליחשב טועה בדבר מצוה במובן דמשנה דתינוקות
- (iii) ליחשב עקירה בטעות בשחיטת קרבנות
- (ב) טעות דנתעלמה ממנו שבת או דנתעלמה ממנו הלכה
- (i) מועיל למקרי שוגג
- (ii) אבל לא מועיל למקרי עקירה בטעות או טעה בדבר מצוה
- (9) הקדמה ט' מבוססת על גמרא דף סב: ומהרש"א ד"ה ר' אליעזר
- (א) שלמים שנשחטו לשם פסח או שעקר מדעת או שעקר בטעות למ"ד דעקירה בטעות היא עקירה
- (i) לר' אליעזר
- (1) מטעם שאינו מעניננו פסולין הן ומובן דאינן דוחין את השבת
- (2) ואלו טעה באופני טעות אשר על ידיהן מתקרי שוגג צריך להביא חטאת
- (3) ולא מיפטר אף אלו טעה במציאות דהרי קבענו דר' אליעזר ס"ל אשר אפילו טעה בדבר מצוה חייב להביא חטאת
- (ii) לר' יהושע
- (1) אף על גב דקרבנו נעשה שלמים שלא דוחה את השבת
- (א) מכל מקום מטעם שאינו מעניננו שחיטתו כשרה
- (ב) ואלו טעה באופני טעות אשר על ידיהן מתקרי שוגג צריך להביא חטאת
- (ג) ברם אלו טעה במציאות
- (i) לא מייתי חטאת דטעה בדבר מצוה ומחמת דקרבנו כשירה עשה מצוה כל דהו
- (ב) שאלה
- (i) היאך נדון באופן זה אלו עקר בטעות למאן דאמר דעקירה בטעות לא היא עקירה
- (ג) תשובה לר' אליעזר
- (i) קרבן שלמים שלו לא נעשה קרבן פסח ושחיטתו כשרה בתורת שלמים ונמצא דעשה מצוה כל דהו
- (ii) אותו טעות דמחמת' מיקרי עקירה **בטעות** סגי למיקרי שוגג ולא מזיד
- (iii) מביא חטאת אף אלו טעה במציאות דהרי קבענו לר' אליעזר דאית ל' דטעה בדבר מצוה חייב אף בעשה מצוה כל דהו
- (ד) תשובה לר' יהושע
- (i) מכל שכן דלא מייתי חטאת באופן דטעה במציאות
- (10) הקדמה י'
- (א) קרבן פסח שנשחט שלא לשמו פסול מטעם שאינו מעניננו
- (ב) ומובן דהיינו דוקא בדנעשה שלמים
- (i) או בעקירה מדעת

- (ii) או בעקירה בטעות למאן דאמר אשר עקירה בטעות היא עקירה  
 (ג) בסמוך נדון באלו חייב חטאת כששחטו לפסח שלא לשמו בשבת  
 (11) משנה  
 (א) רישא  
 (i) הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת חייב עליו חטאת בין לר' אליעזר בין לר' יהושע  
 (12) גמרא  
 (א) קשיא  
 (i) כיון דחייב חטאת מוכרח דנעשה שלמים ומוכרח נמי דמיקרי שוגג ולכאורה מוכרח נמי אשר  
 עקירתו בטעות היתה  
 (ii) ותיקשי למאן דאמר אשר עקירה בטעות לא היא עקירה  
 (ב) תירוץ  
 (i) לעולם אימא לך דמשנה ס"ל כמאן דאמר אשר עקירה בטעות לא היא עקירה  
 (ii) ומדובר בעוקר מדעת דלכולי עלמא היא עקירה  
 (13) רש"י  
 (א) קשיא  
 (i) אם כן אמאי מיקרי שוגג  
 (ב) תירוץ  
 (i) טעה בזה דנתעלמה ממנו הלכה וקבענו אשר בטעות זה מיקרי שוגג אבל לגבי עקירה אכתי  
 מיקרי עקירה מדעת  
 (14) מהרש"א ד"ה פסח ששחטו  
 (א) מצינו נמי לתרץ דנתעלמה ממנו שבת דאף באופן זה קבענו דמיקרי שוגג אבל לגבי עקירה אכתי  
 מיקרי עקירה מדעת  
 (ב) שים לב  
 (i) דלא מצינו לאוקמה ברישא בטעה במציאות דהרי קבענו דבאופן זה עקירה בטעות מיקרי דלא  
 היא עקירה  
 (15) המשך דמשנה – חלק א' דסיפא  
 (א) שאר כל הזבחים [שלמים] ששחטן לשם פסח בשבת ואינן ראויין לקרבן פסח  
 (i) מחמת דאין ראויין לא יתכן אשר טעה במציאות  
 (ii) ולכן מובן אשר אף לר' יהושע חייב חטאת דלא חשיב טעה בדבר מצוה  
 (16) רש"י  
 (א) שאלה  
 (i) באיזו אופן טעה דמיהת מקרי שוגג  
 (ב) תשובה  
 (i) או דנתעלמה ממנו שבת או דנתעלמה ממנו הלכה

17) המשך דמשה – חלק ב' דסיפא

- (א) שאר כל הזבחים [שלמים] ששחטן לשם פסח בשבת וראויין לקרבן פסח ויתכן שטעה במציאות
- (i) לר' אליעזר חייב חטאת מה שאין כן לר' יהושע דפטור להביא חטאת
- (ב) מחלוקתם מבוסס על ב' מחלוקות ביניהן בהקדמות לעיל
- (i) ר' יהושע אית לי דפטור מלהביא חטאת
- (1) דאית לי' במשנה דתינוקות דטועה בדבר מצוה פטור בטעה במציאות והכא אכן בטעה במציאות מיירי
- (2) ואף עשה מצוה כל דהו דקבענו בהקדמות דלר' יהושע שלמים שנשחטו לשם פסח כשרין מטעם שאינו מעניינו
- (ג) ר' אליעזר מחייבו להביא חטאת דאית לי' במשנה דתינוקות אשר טועה בדבר מצוה חייב אף אלו הי' עושה מצוה כל דהו
- (ד) {שאלה
- (i) כיון דטעה במציאות עקירה בטעות הויה דלא הויה עקירה ואנן מפרשין למשנה אליבא דמ"ד אשר עקירה בטעות לא הויה עקירה
- (ה) תשובה
- (i) אין הכי נמי אשר לכן אכתי שלמים מקרי
- (ii) ברם שלמים אינן דוחין את השבת ולכן לר' אליעזר חייב חטאת ולר' יהושע אינו פטור אלא מטעם דמקרי טועה בדבר מצוה ועשה מצוה כל דהו

18) מהרש"א ד"ה פסח ששחטו

- (א) קשיא
- (i) שים לב
- (1) דמחמת דבסיפא חלק ב' מדובר באופן דטעה בדבר מצוה
- (2) מובן נמי הא דמקרי שוגג ולא איצטריך רש"י לפרש דמיירי בנתעלמה ממנו שבת או דנתעלמה ממנו הלכה

19) מהרש"א ד"ה ר' אליעזר

- (א) קשיא
- (i) כדי לנמק טעמו דר' אליעזר דמחייב להביא חטאת בסיפא חלק ב'
- (ii) במקום למימר דהיינו טעמא דר' אליעזר ס"ל אשר טעה בדבר מצוה חייב אפילו בדעשה מצוה כל דהו
- (iii) אמאי לא פירש רש"י בפשיטות דקבענו בהקדמות אשר לר' אליעזר קרבנו פסול בשלמים ששחטן לשם פסח ולכן לא עשה מצוה כל דהו
- (ב) תירוץ
- (i) עוד קבענו בהקדמות דאף לר' אליעזר אין קרבנו פסול אלא בדהוי עקירה
- (ii) ועכשיו אנן קיימין בסיפא דמדובר בעקירה בטעות ואליבא דמאן דאמר דעקירה בטעות לא הויה עקירה

(iii) נמצא

- (1) דאף לר' אליעזר עשה מצוה כל דהו  
(2) ולכן הוכרח רש"י לפרש דהיינו טעמא דחייב לר' אליעזר משום דאית לי' טעה בדבר מצוה  
חייב אפילו בדעשה מצוה כל דהו

(20) המשך דמשנה

- (א) ר' אליעזר מקשה מטעם מסויימת לר' יהושע מאי שנא דברי שא מודה ר' יהושע דחייב להביא חטאת  
ובסיפא בראויין ס"ל דפטור מלהביא חטאת  
(ב) ור' יהושע השיב  
(i) דברי שא שינה מקרבן פסח שהוא "דבר המותר" דדוחה שבת ל"דבר האסור" כלומר לשלמים  
אשר לא דוחה את השבת ואסור  
(ii) מה שאין כן בסיפא ששינה משלמים שהוא דבר האסור לקרבן פסח שהוא דבר המותר

(21) המשך דגמרא

- (א) קשיא כמבואר במהרש"א  
(i) אמאי הוצרך ר' יהושע לנמק דברי שא חייב מחמת ששינה לדבר האסור ובסיפא מיירי ששינה  
לדבר המותר  
(ii) הרי כבר קבענו  
(1) דברי שא מדובר בעוקר מדעת ולכן ליכא למימר דטעה בדבר מצוה באופן משנה דתינוקות  
(2) ודבסיפא מדובר בעקירה בטעות דטעה בדבר מצוה באופן משנה דתינוקות וגם עשה מצוה  
כל דהו

(22) תוספות ד"ה הא לא דמי

- (א) בעיקר כוונה גמרא להקשות אשר בשינה תליא מילתא אלא בטעה בדבר מצוה ולכן ברישא אף אלו  
הי' שונה לדבר המותר נמי הי' חייב לר' יהושע להביא חטאת מחמת דעקר מדעת ולא טעה בדבר  
מצוה

(23) מהרש"א ד"ה לישני לי'

- (א) קשיא  
(i) אמאי לא מפרשי תוספות דגמרא מקשי נמי דבסיפא כיון דטעה בדבר מצוה פטור מלהביא חטאת  
אף אלו שינה לדבר האסור  
(ב) תירוץ  
(i) קבענו אשר כל דיני טעה בדבר מצוה מדייקין מן משנה דתינוקות  
(ii) עכשיו במשנה דתינוקות הגם דלא שינה לא לדבר המותר ולא לדבר האסור מ"מ מדובר  
כשחושב שעושה דבר המותר ודומה ביותר לשינה לדבר המותר  
(iii) ולכן מפרשי תוספות לגמרא  
(1) דמקשין דנידוק מן משנה דתינוקות דהגם דהתם דמי לשינה לדבר המותר מ"מ אינו פטור  
אלא היכא דטעה בדבר מצוה  
(2) אבל לא מקשין דנידוק דליפטר אף בשונה לדבר האסור היכא דטעה בדבר מצוה דהרי  
במשנה דתינוקות לא דנין באופן זה ולית למידק דין זה מינה

24) המשך מהרש"א ד"ה לישני

(א) קשיא

(i) אמאי לא מפרשי בגמרא אשר רישא וסיפא תרוייהו בטעה בדבר מצוה משתעי

(ii) וברישא לא עשה מצוה כל דהו דהרי קרבנו פסולה

(iii) משא"כ בסיפא עשה מצוה כל דהו אליבא דר' יהושע כדפירשנו בהקדמות

(ב) תירוץ

(i) קבענו דגמרא איצטריך לאוקמי לרישא בעקירה מדעת בדלא טעה בדבר מצוה

25) מהרש"ל

(א) קשיא לגמרא

(i) מנא לה לגמרא אשר לר' יהושע ברישא מדובר בעקירה מדעת ולא טעה במציאות

(ii) לעולם אימא לך דלר' יהושע מדובר בטעה בדבר מצוה ואפילו הכי חייב מטעם דשינה לדבר האסור

26) שקלא וטריא בדברי מהרש"ל

(א) קשיא לשיטת מהרש"ל

(i) אם כן תיקשי למה אוקמה גמרא לרישא דמשנה בעקירה מדעת

(ii) הרי אף בעקירה בטעות חייב משום דשינה לדבר האסור

(ב) תירוץ

(i) קבענו דמוכרח דברישא הוה עקירה דאי לאו הכי אכתי קרבן פסח הוא דדוחה שבת

(ii) וכדי שלא תיקשי למאן דאמר עקירה בדעת לא הוי עקירה איצטריך לאוקי לרישא בעקירה מדעת דהויא עקירה לכולי עלמא

(ג) קושית מהרש"א לשיטת מהרש"ל

(i) הרי במשנה דתינוקות פוטר ר' יהושע מחמת דטעה בדבר מצוה

(ד) תירוץ

(i) התם מיהת לא שינה לדבר האסור

27) תמצית מחלוקת מהרש"ל ומהרש"א

(א) מהרש"א נוקט שלא כמהרש"ל דגמרא פסיקא לה מן משנה דתינוקות דבאופן דחשיב כשינה לדבר המותר מחלק ר' יהושע מחלק טועה בין טועה במציאות לשאר טועה

28) שינוי גרסא בדברי מהרש"ל

(א) בסוף קושייתו מסיים מהרש"ל "ומה בעי ר' יהושע לשינויי לי' שינויא אחריתי"

(ב) צריכין להגיה מ"ה (כלומר "משום הכי") במקום "ומה"

## דף עב.

### תד"ה שקדם ומל

תוספות בד"ה שקדם ומל כו' ה"מ לפלוגי כו' ורישא נמי קמ"ל רבותא דנקט ע"ש כו' עכ"ל לא הוה צריכי להכי דברישא בקדם ומל א' בע"ש ודאי דלא מצי לאשכוחי בא' מהן למול בשבת וא' אחר השבת דבהא ודאי לא טעי למול בע"ש כיון שאין זמן של א' מהם למול בע"ש ודו"ק:

(1) משנה דתינוקת כמבואר בדבי ר' ינאי אליבא דר' מאיר

(א) רישא

- (i) מי שהיו לו שני תינוקות אחד למולו בערב שבת ואחד למולו בשבת
- (ii) וקדם ומל של שבת בערב שבת ולאח"כ בשבת מל של ערב שבת בשבת
- (iii) מודה ר' יהושע לר' אליעזר דחייב חטאת משום דבאופן זה לא ניתנה שבת לדחות ולא מועיל הא דעשה מצוה כל דהו לתינוק של שבת

רישא	של ע"ש ושל שבת	קדם ומל של שבת בערב שבת	מילות בערב שבת	מילות בשבת	ר' יהושע חייב דליכא דחי' בשבת דהרי כבר קדם ומל של שבת בע"ש
------	----------------	-------------------------	----------------	------------	--

(ב) סיפא

- (i) אחד למולו לאחר השבת ואחד למולו בשבת
- (ii) ומל של אחר השבת בשבת
- (iii) לר' יהושע פטור דאיכא דין דחי' בשבת ולא גרע מחמת דלא עשה מצוה כל דהו בשבת

רישא	של ע"ש ושל שבת	קדם ומל של שבת בערב שבת	מילות בערב שבת	מילות בשבת	לר' יהושע חייב דליכא דחי' בשבת דהרי כבר קדם ומל של שבת בע"ש
סיפא	של אחר השבת ושבת			של אחר השבת	פטור דאיכא דחי' בשבת אע"ג דליכא מצוה כל דהו

(2) תוספות

(א) קשיא

- (i) הו"מ למימר דפליגי בסיפא כבשורה ג' בתינוק של ערב שבת ותינוק של שבת דומיא לתינוקות דרישא בשינוי זה דלא הקדים שום מילה לערב שבת

רישא	של ע"ש ושל שבת	קדם ומל של שבת בערב שבת	מילות בערב שבת	מילות בשבת	לר' יהושע חייב דליכא דחי' בשבת דהרי כבר קדם ומל של שבת בע"ש ולא מועיל הא דעושה מצוה כל דהו
סיפא	של אחר השבת ושבת			של אחר השבת	פטור דאיכא דחי' בשבת אע"ג דליכא מצוה כל דהו
קשיא תוספות אמאי לא קתני בסיפא	של ע"ש ושל שבת			מל שניהן	פטור דאיכא דחי' בשבת שים לב דאיכא נמי מצוה כל דהו

(ב) תירוץ

(i) חלק א'

- (1) רבותא ביותר למילף בסיפא כבשורה 2 דפטור הגם דלא עשה מצוה כל דהו  
(2) ואינו רבותא כל כך למילף בסיפא כבשורה 3 דפטור באופן דעשה מצוה כל דהו

(ii) חלק ב' – עיין ביאור מהרש"א להלן

- (1) שים לב דגם ברישא רבותא היא דחייב חטאת מחמת דליכא דין דיחוי בשבת ולא מועיל  
אשר עשה מצוה כל דהו לתינוק של ערב שבת

(3) מהרש"א

(א) ביאור חלק ב' דתוספות

- (i) מקשין אמאי לא משתמשין בשורה 2 דלהלן לרישא במקום שורה 1 דלהלן  
(ii) ומתריצין

- (1) אשר דבי ר' ינאי עדיף להו מהלך שורה 1 דרבותא הוא דחייב חטאת הגם דעשה מצוה כל  
דהו

(2) מלמילף בשורה 2 דחייב באופן דלא עשה מצוה כל דהו

לר' יהושע	מילות בשבת	מילות בערב שבת		
חייב דליכא דחי' בשבת דהרי כבר קדם ומל של שבת בע"ש ולא מועיל הא דעושה מצוה כל דהו	ולאח"כ של ע"ש בשבת	קדם ומל של שבת בערב שבת	של ע"ש ושל שבת	רישא
חייב דליכא דחי' בשבת דהרי כבר קדם ומל של שבת בע"ש שים לב דלא עושה מצוה כל דהו	ולאח"כ של אחר השבת בשבת	קדם ומל של שבת בערב שבת	של אחר השבת ושבת	קשיא אמאי לא קתני ברישא
פטור דאיכא דחי' בשבת אע"ג דליכא מצוה כל דהו	של אחר השבת		של אחר השבת ושבת	סיפא
פטור דאיכא דחי' בשבת שים לב דאיכא נמי מצוה כל דהו	של ע"ש ושבת		של ע"ש ושל שבת	כבר פירשו תוספות אמאי לא קתני בסיפא

(ב) מסקנא דמהרש"א

(i) מהלך שורה 2 דוחק על כל פנים

- (1) דהרי ליכא אפילו תינוק אחד של ערב שבת  
(2) ולא מסתבר אשר יבואו בטעות למול בערב שבת תינוק של שבת או של אחר השבת

**דף עב:**

**תד"ה באשתו נמי**

[דף עב עמוד ב] בד"ה באשתו נמי כו' דפוטר טעה בדבר מצוה אף על פי שלא עשה מצוה  
כו' עכ"ל ולא תקשי ליה מתניתין דתינוקת דאיכא למימר דלישני בתרא ס"ל כו' מ דפטור  
לר"י באחד למול אחר השבת כו' וק"ל:

## דף עג.

### גמרא שחטו שלא לאוכליו פשיטא

[דף עג עמוד א] גמרא שחטו שלא לאוכליו פשיטא כיון דהתם פסול כו' הכא ניתא דניתא ליה למפרך אסיפא דשלא לאוכליו משום דרישא דשלא לשמו קתני משום דקבעי לאפלוגי ר"א ור"י אלא אסיפא קשיא ליה דלא אסיק אדעתיה למימר דתני סיפא איידי אבל בסמוך דבעי מיניה דבשלא לאוכליו לדברי המקלקל כו' מה תיקון אמאי לא בעי הכי ברישא דשלא לשמו חייב מה תיקון ויש ליישב דברי שא דאירי בעוקר הקרבן מפסח לשלמים ודאי דתיקון דפסול שלמים הוא ולא מחייב אנותר דידיה כמו אנותר דפסח אבל בסיפא דשלא לאוכליו דמעיקרא היה פסח ועכשיו נמי פסח פסול א"כ מה תיקון וק"ל:

משנה		
רישא דרישא	שחטו שלא לשמו	חייב
סיפא דרישא	שאר כל הזבחים ששחטו לשם פסח	מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע
רישא דסיפא	שחטו שלא לאוכליו	חייב
סיפא דסיפא	שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו	פטור

(1) הקדמה א'

(א) מקלקל בחבורה בשבת פטור מחמת דבקולו לא תיקן מידי

(2) הקדמה ב'

(א) סיפא דרישא רבותא היא מחמת דפליגי בה ר' אליעזר ור' יהושע

(ב) אבל שאר חלקי המשנה פשוטין הן מטעם שאינו מעניינו

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) למה לה למשנה למיתני רישא דסיפא – הרי פשיטא היא

(ב) תירוץ

(i) תנא רישא דסיפא איידי דתנא סיפא דסיפא

(ii) ותנא סיפא דסיפא איידי דתנא רישא דרישא ותנא רישא דרישא כעין הקדמה לסיפא דרישא דרבותא היא כדקבענו לעיל

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) במשנה קתני רישא דרישא לפני דקתני רישא דסיפא

(ii) אמאי לא מקשין בגמרא תחלה דאמאי קתני רישא דרישא דפשיטא היא

(ב) תירוץ

(i) כבר אסיק אדעתא דגמרא אשר תנא רישא דרישא כעין הקדמה לסיפא דרישא

(ii) אבל לא אסיק אדעתא דגמרא טעם "איידי" לנמק הא דתנא רישא דסיפא

5) גמרא

(א) קשיא

(i) ברישא דסיפא בשחטו שלא לאוכליו ליפטר "דמאי תיקן" כלומר הרי קרבנו פסול ולא הועיל מידי בשחיתתו דהוה כעין מקלקל בחבורה

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) במקום להקשות "מאי תיקן" דיקא לרישא דסיפא אמאי לא הקשו קושיא זו לרישא דרישא  
(ii) ולקושיא זו לא שייך לתרץ דרישא דרישא כעין הקדמה היא לסיפא דרישא דהרי תירוץ זו אין לו מקום אלא ליישב קושיית פשיטא

(ב) תירוץ

(i) אכן ברישא דרישא איירי בעוקר הקרבן מפסח לשלמים והתם ליכא להקשות מאי תיקן דהרי כשנעקר ממנו שם פסח ונעשה שלמים דין נותר שלו נהפך מדין נותר לקרבן פסח לדין נותר של קרבן שלמים

(ii) מה שאין כן ברישא דסיפא דבדין שלא לאוכליו מדובר דמעיקרא הי' פסח ואפילו עכשיו דפסול מ"מ פסח מקרי בלי שינוי לדין נותר שלו ולכן מקשי שפיר מאי תיקן

## תד"ה לדברי האומר

תוספות בד"ה לדברי האומר כו' מיהו אכתי קשה לר"י כיון דס"ד דליכא תיקון כלל במתניתין כו' עכ"ל ואהך גופא דר' אבהו דאמר חוץ מחובל ומבעיר דאפילו בא"צ לכלבו ולאפרו חייב איכא לתמוה הכי מה תיקן אליבא דר"ש וע"ש בתוס' ודו"ק:

(1) הקדמה מבוססת על תוספות

(א) ר' שמעון אית לי' דמקלקל בחבורה בשבת חייב

(ב) ר' אבהו אית לי' דר' שמעון מחייב אף במקלקל גמור כשאין צריך לכלבו ולאפרו

(ג) ר' יוחנן אית לי' דמיהת בקלקול גמור פוטר ר' שמעון כגון בשאין צריך לכלבו ולאפרו

(2) משנה

(א) שחטו בשבת שלא לאוכליו קרבנו פסול ולכן חייב להביא חטאת

(3) גמרא כמבואר בתוספות

(א) קשיא לר' שמעון אליבא דר' יוחנן

(i) כיון דקרבנו פסול לא תיקן כלום והוה מקלקל גמור ואמאי חייב להביא חטאת

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) הוה להו להקשות דהיכא דלא תיקן הוה לי' ליפטר מחטאת על כל פנים מחמת דהוה מלאכה שאין צריך לגופה דפטור אליבא דר' שמעון

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אף לר' אבהו יכולין תוספות להקשות

(1) האיך מצי ר' אבהו למימר אשר לר' שמעון אפילו מקלקל בחבורה גמור חייב

(2) ליפטר מחמת דעל כל פנים הוה מלאכה שאין צריכה לגופה

## תד"ה שחטו ונמצא

בד"ה שחטו ונמצא כו' תימה לר"י אמאי פטור והלא לא עשה מצוה כו' עכ"ל וכן יש לתמוה במשכו בעלים כו' דפטור ומיניה מדפריך אי ר"א חטאת נמי כו' דאמשכו בעלים כו' קאי לקמן וק"ל:

(1) משנה

(א) רישא

(i) שחט קרבן פסח בשבת ונמצאת טריפה פטור מלהביא חטאת

(ב) סיפא

(i) וכן בשוחט קרבן פסח בשבת ולאחר כך נודע אשר משכו בעלים את ידיהם

(2) שאלה

(א) האם טעמא דפטור ברישא בשחט ונמצאת טריפה היינו דהוה אונס

(3) תשובה

(א) לא יתכן דבדף עג: מסקי בגמרא לר' אליעזר אשר בסיפא בלאחר כך נודע שמשכו בעלים את ידיהם לא מיקרי אונס

(ב) ומסתבר אשר אף ברישא לגבי נמצאת טריפה לאו אונס מקרי

(4) מהרש"א

(א) עדיף היו יכולין לשאול אלו אונס מקרי בסיפא לגבי שחט ואח"כ נודע וכו'

(ב) ולהשיב מני' דר' אליעזר ממש דלגבי סיפא גופי' מסיק דאינו אונס

## תוספות ד"ה אשם וכל א"ד שבו

בד"ה אשם כו' מנא תימרא כו' דהא כ"ע מודו דלאחר עקירה וניתוק היה יכול כו' עכ"ל משמע ליה הכא דמיירי לאחר עקירה וניתוק כיון שמקריבה לעצמו לר"י מסתמא עוקרו וכן נראה מפרש"י דמדר"י מוכח לה מה"ט וק"ל:

בא"ד ומה שפירש ר"י דאי אמרת דבעי עקירה א"ש כו' עכ"ל סתם דבריהם לעיל דברי ר"י הם וק"ל:

בא"ד א"נ דבאשם אזל כו' ולא ידעינן אי הוא עצמו או דמיו וגלי קרא דהוא עצמו כו' עכ"ל לכאורה קשה דגלי קרא וממעט דמיו הא תנן יפלו דמיו כו' ויביא עולה בדמיו כו' ונראה לומר למעט דמיו קודם שיסתאב וכן מה שכתבו בתירוץ קמא ואתא קרא ללמוד על הלכה כו' דהכי גמרינן דכל שבחטאת מתה באשם קרב עולה כו' היינו נמי דקרב נמי בעצמו עולה וה"ה דמיו לאחר שיסתאב וק"ל

## דף עג:

### רש"י ד"ה מידי הוא טעמא

[דף עג עמוד ב] בפרשי בד"ה מידי הוא טעמא אלא לרב האי תירוצא כו' עכ"ל דלא ניחא ליה למימר כדמעיקרא דרב קאמר שחטו לשם עולה כשר דבעי עקירה ומוקי לה לברייתא כפשטיה ורבי חייא בן גמדה קאמר דלא בעי עקירה וסבר דב"ה נדחין ומוקי לה לברייתא בהכי דא"כ הווי פליגי רב ור' חייא בתרתי ודו"ק:

#### (1) הקדמה

(א) אין מעניננו לבאר משמעות של "בעי עקירה" ושל "לא בעי עקירה" בדיבור זה

#### (2) גמרא

(א) קשיא

(i) מן מימרא מסויימת משמע דרב ס"ל דלא בעי עקירה

(ii) ותיקשי מברייתא מסויימת דקמילף דינא דלכאורה מבוססת על הא דבעי עקירה

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי ובקושטא רב כברייתא סבירא לי' דבעי עקירה

(ג) קשיא

(i) ר' חייא בר גמדה קסבר דלא בעי עקירה

(ד) תירוץ

(i) אלא מוכרח דברייתא וגם רב אית להו דלא בעי עקירה וברייתא על דין דיחוי קא סמכא

(ii) משמעות של דין דיחוי אין מעניננו

(ה) קשיא "מידי הוא טעמא אלא לרב"

(i) מדובר בבעלי חיים ורב ס"ל דלית דיחוי לבעלי חיים ולכן לא תירצת מידי לרב

#### (3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) היה לה לגמרא להשיב אשר תירוץ דדיחוי לא נאמר אלא לר' חייא בר גמדה דאמר בהדיא דסבירא לי' דלא בעי עקירה ור' חייא בר גמדה מצי סבר דיש דיחוי לבעלי חיים ופליגי על רב דקסבר דלית דיחוי לבעלי חיים

(ii) אבל לרב לא איצטריך לתירוץ דדיחוי כל עיקר דלדידי' מצינו ליישב כדלעיל דברייתא ורב תרוייהו אית להו דבעי עקירה

#### (4) תירוץ

(א) עדיף לן להסיק דלא פליגי רב ור' חייא בר גמדה בתרתי דהיינו אלו בעי עקירה ואלו בעלי חיים נדחין

**ד"ה אלא אמר רב פפא**

**בד"ה אלא אמר רב פפא כו' ומשום דשלמים הוא וכגון דשחטו בהדיא כו' עכ"ל הלשון  
מגומגם קצת דודאי בהכי איירי דשחטו לשם פסח שהרי לא נודע לו עדיין שמשכו בעלים  
כו' ודו"ק**

הדרן עלך אלו דברים